

XIII. Lastensuojelu

Lastensuojelulautakunnan v:lta 1941 antama kertomus¹⁾ oli seuraavan sisältöinen:

Yleiskatsaus

V:n 1941 alkupuolella voitiin jatkaa rauhallista työskentelyä, vaikkakin entistä ahtaammassa olintilassa ja niissä monissa sisäisissä vaikeuksissa, joihin edellisenä vuonna solmittu Moskovan pakkorauha alueluovutuksineen ja niistä aiheutuneine väestönsiirtoineen oli kansamme saattanut. Mutta jo kesäkuussa joutui Suomi uudelleen sotaan vanhaa perivihollistaan vastaan, ja maailmansodan sittemmin laajetessa tuli uusia sodanjulistuksia Englannin sekä eräiden sen ja Neuvostoliiton liittolaisten taholta.

Vaikkakin tilanne näytti nyt toivehikkaammalta kuin talvisodan aikana, tuntuivat sodan vahingolliset vaikutukset jälleen kaikilla aloilla, myöskin lastensuojelutyössä. Kaupungissa sijaitsevat lastenhuoltolaitokset oli luovutettava osittain sotilasmajoitukseen. Elintarviketilanteen vaikeutuessa ja pommituksia peläten lapsia siirrettiin runsaasti kesäksi maalle, mistä johtuen m.m. alulle pantu lasten leikkikenttätöimintäkin oli keskeytettävä ja sitä hoitanut henkilökunta siirrettävä muihin tehtäviin. Osa lastensuojeluviraston ja lastenhuoltolaitosten toimihenkilöistä joutui jälleen sotatoimiin, joten sotasiirtolaisten huollon ja lautakunnan selvitettäväksi joutuneiden huoltoraha-asioden johdosta lisääntynyt virastotyökin oli hoidettava entistä vähemmillä ja osittain tilapäisillä työvoimilla. Tuskin tarvitsee mainita, että sodan jatkuessa yhä kiristynyt elin- ja muiden tarvikkeiden niukkuus ja siitä johtuva hintojen kohoaminen lisäsivät huomattavasti myöskin lastenhoitokustannuksia rauhanaikaisiin oloihin verrattuna, vaikkakaan ei lautakunnan huostaanotettujen lasten lukumäärä ollut entisestään lisääntynyt.

Huomattavana saavutuksena lautakunnan työsaralla ansaitsee mainita, että kertomusvuoden alussa saatiin sisustetuksi asuttavaan kuntoon Sofianlehdonkadun varrella vuoden vaihteessa valmistunut yhteensä 140 oppilaspaikkaa sisältävä uusi vastaanotto- ja ammattioppilaskoti. Tammikuun 23 p:nä voitiin kaupunginhallitukselle ilmoittaa, että entiset vastaanotto- ja ammattioppilaskodin vanhat rakennukset talossa Laivurinkatu 1—5 olivat lautakunnan puolesta tyhjennetyt. Uusi vastaanotto- ja ammattioppilaskoti vihittiin tarkoitukseensa huhtikuun 5 p:nä vaatimattomin juhlatilaisuuksin, jolloin tätä laitosta ja sen toimintaa voitiin esitellä sosiaaliministeriön, kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen sekä eri koulujen edustajille ja runsaslukuiselle muulle juhlayleisölle.

¹⁾ Eräät kertomusta seuranneet taulukkotiedot, joita ei ole tähän merkitty, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa v:lta 1942/43.

Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano. Lastensuojelulautakuntaan kuuluivat v. 1941 päätoimittaja E. Kilpi puheenjohtajana, teologiantohtori P. Virkkunen varapuheenjohtajana ja muina varsinaisina jäseninä rouva M. Huttunen, toimistoapulainen T. Larsson, oikeusneuvosmies T. Nilsson, kirjanpitäjä B. Tabelle ja professori A. Ylppö sekä varajäseninä ylilääkäri P. Heiniö, toimittaja K. Kukkonen, toimittaja K.-M. Rydberg, varatuomari R. V. Rönnholm ja kansakoulunopettaja K. Saltzman.

Lautakunnan varsinaiset jäsenet, jäsen Larssonia lukuunottamatta, muodostivat samalla lautakunnan alaisissa laitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan, johon opettajakunnan edustajana kuului opettaja V. E. Uusivirta sekä opettajiston varaedustajana opettaja T. R. Reino.

Kaupunginhallitusta edusti sekä lautakunnassa että koulujen johtokunnassa liittosihteeri J. Kivistö.

Lastensuojeluohjesäännön 4 §:ssä säädettyyn lasten huostaanottojaostoon kuuluivat oikeusneuvosmies T. Nilsson puheenjohtajana, teologiantohtori P. Virkkunen varapuheenjohtajana ja muina varsinaisina jäseninä rouva M. Huttunen ja professori A. Ylppö sekä varajäseninä ylilääkäri P. Heiniö, päätoimittaja E. Kilpi, toimittaja K. Kukkonen ja kansakoulunopettaja K. Saltzman.

Äitiysavustusanomuksia valmistelevasti käsittelevään valiokuntaan kuuluivat päätoimittaja E. Kilpi puheenjohtajana, oikeusneuvosmies T. Nilsson varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä neiti B. Tabelle ja professori A. Ylppö.

Opetuksen tarkastuksesta lautakunnan alaisissa kouluissa huolehti Helsingin kaupungin kansakoulujen ohjesäännön mukaisesti suomenkielisten kansakoulujen ensimmäinen tarkastaja A. Huuskonen. Ruotsinkielisiä luokkia ei lautakunnan hallintoon kuuluvissa kouluissa ole ollut sen jälkeen kun Bengtsårin koulukoti Moskovan rauhassa menetettiin, koska verrattain harvalukuiset ruotsinkieliset hoidokit ovat voineet käydä hoitopaikkojen lähellä sijaitsevilla vieraiden kuntien ylläpitämissä ruotsinkielisissä kouluissa.

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja koulujen johtokunnan kokoukset. Lastensuojelulautakunta kokoontui jokaisen kuukauden toisena ja neljäntenä tiistaina, paitsi kesä-, heinä- ja elokuun aikana, jolloin tarvittiin kokoontua vain kerran kuukaudessa. Ylimääräisiä kokouksia pidettiin 1 ja huostaanottojaoston kokouksia 5. Äitiysavustusanomuksia käsittelevä valiokunta kokoontui 23 kertaa. Kansakouluasioita, jolloin myöskin opettajakunnan edustaja osallistui päätöksiin, käsiteltiin 2 kokouksessa. Pöytäkirjat lautakunnan kokouksista kertomusvuoden kuluessa käsittävät yhteensä 2,294 (edellisenä vuonna 2,321) eri asiaa, joista 627 (574) yleisen kansian, 1,222 (1,296) turvattomain lasten huoltotoimiston ja 445 (451) aviottomain lasten huoltotoimiston esittämiä. Näiden lisäksi on mainittava äitiysavustusvaliokunnan valmistelevasti käsittelemät anomukset, jotka aina kussakin lautakunnan kokouksessa merkittiin saman pykälän kohdalle ja joiden yhteinen lukumäärä oli 2,357 (1,401).

Lautakunnan käsittelemät tärkeimmät asiat. Paitsi talousarvioehdotuksen valmistelua, lasten huostaanottamista, avustusten lakkauttamista, elatussopimusten vahvistamista, lasten koulunkäynnin ja jatko-opetuksen järjestelyä sekä äitiysavustusten myöntämistä koskevia y.m. lastensuojelu-

viraston ja lastenhuoltolaitosten jokapäiväisestä toiminnasta johtuvia asioita, lautakunta käsitteli kertomusvuoden aikana erinäisiä kunnallisen lastensuojelun ja nuorisonhuollon sekä alaistensa laitosten ja niihin kuuluvien maatilojen kehittämistä tarkoittavia yleisiä kysymyksiä, joista tässä mainittakoon seuraavat:

Hausjärven patsastoimikunnan anomuksesta teki lautakunta tammikuun 14 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen, että m.m. Ryttylän koulukoti voisi puolestaan osallistua 5,000 mk:lla talvisodassa v. 1939/40 paikkakunnalta kaatuneiden sankarien haudalle pystytettävän muistopatsaan kustannuksiin ja että tämä summa saataisiin suorittaa Ryttylän maatilalan kustannuksiin varatusta määrärahasta, edellyttäen, että siihen sisältyviä käteismenoja samalla oikeutetaan ylittämään vastaavalla määrällä. Esitys hyväksyttiin.

Tammikuun 28 p:nä teki lautakunta kaupunginhallitukselle esityksen, että Ryttylän koulukodille kuukausittain myönnetty ennakkovarat 75,000 mk saataisiin korottaa 100,000 mk:aan, koska entinen määrä oli kohonneiden palkkojen y.m. lisääntyneiden menojen takia osoittautunut asioiden säännölliseen hoitamiseen riittämättömäksi. Kaupunginhallitus suostui tähän esitykseen.

Koska Ryttylän koulukodin Alatalo nimisen oppilasasuntolan korjauksiin v:n 1940 talousarviossa varattu 196,000 mk:n suuruinen määräraha oli jäänyt rakennustoimistolta työvoiman puutteen takia mainittuna vuonna käyttämättä ja kun laitoksen johtaja halusi yhteisen keskuslämmityksen järjestämistä ja erinäisiä muitakin korjauksia myöskin Alatalon lähellä sijaitsevaan kartanon vanhaan päärakennukseen, teki lautakunta helmikuun 5 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen, että se antaisi rakennustoimiston tutkia nämä korjaustyöt uudelleen kaikessa laajuudessaan kummankin rakennuksen vastaisia lämmitysmahdollisuuksia ja polttoaineiden säästöä silmälläpitäen sekä laatia uudet kustannuslaskelmat, jotta voitaisiin tietää, minkä verran varoja v:lta 1940 siirtyneen 196,000 mk:n lisäksi tässä tutkimuksessa tarpeelliseksi osoittautuviin töihin tarvittaisiin. Ehdotus korjausohjelman laajentamisesta kuitenkin hylättiin ja Alatalon korjauksiin ja muutostöihin hyväksyttiin käytettäväksi vain aikaisemman suunnitelman pohjalla myönnetty määräraha.

Kun tammikuun 5 p:nä 1941 annetun liikevaihtoverolain 4 §:n 10 kohdan mukaan valtion laitokset ja erinäiset yleisinhimillistä avustustoimintaa harjoittavat järjestöt voivat päästä vapaaksi tämän veron suorittamisesta, teki lautakunta helmikuun 25 p:nä erinäisin perusteluin esityksen, että kaupunginhallitus, jos katsoo kaupungin etujen kannalta aiheutta olevan, liikevaihtoverolain 47 §:ssä säädetyssä järjestyksessä valtiovarainministeriöltä anois, että ainakin lautakunnan alaiset vastaanotto- ja koulukodit sekä lastenhoidonneuvolat vapautettaisiin liikevaihtoveron suorittamisesta, ellei tällaista verovapautta voitaisi kuluttajina myöntää myöskin kaupungin ylläpitämille lastenkodeille, jotka eivät saa menoihinsa valtion avustusta eikä lahjavaroja, vaan toimivat yksinomaan kunnan kustannuksella. Esitys ei liene aiheuttanut toimenpiteitä.

Koska nestemäisten polttoaineiden saanti maanviljelyskoneisiin kokonaan lakkautettiin, mikä teki kiireellisten kyntötöiden suorittamisen suurimmilla maatiloilla, missä ei ollut riittävästi hevosvoimaa käytettävissä, mahdottomaksi, anoi lautakunta helmikuun 25 p:nä kaupunginhallitukselta, että Ryttylän tilalle saataisiin ostaa 18,000 mk:n hintainen traktoripuu-kaasutin. Anomukseen suostuttiin.

Pelastusarmeija oli anonut kaupungilta 200,000 mk:n suuruista avustusta Kauniaiisiin suunnittelemansa uuden entistä suuremman turvakodin järjestämiseksi siveellisesti harhautuneille tytöille Seurasaarentien varrelta pois muutettavan Väinölä nimisen turvakodin tilalle. Ottaen huomioon, ettei kaupungilla enempää kuin valtiollakaan ole mitään muutakaan hoitopaikkaa 16—18 vuoden ikäisten irtolaistyttyjen auttamiseksi ja ojentamiseksi, puolsi lautakunta asiasta maaliskuun 11 p:nä kaupunginhallitukselle antamassaan lausunnossa anotun avustuksen myöntämistä ehdoin, että Pelastusarmeija varaa tässä kodissa pitkin aikaa lautakunnan käytettäväksi vähintään 10 hoitopaikkaa sanotunlaisten tyttöjen sijoittamista varten. Pelastusarmeijalle myönnettiin tarkoitukseen 100,000 mk lautakunnan v:n 1942 talousarvion puitteissa.

Maaliskuun 11 p:nä kaupunginhallitukselle antamassaan lausunnossa kansakouluviranomaisten esityksestä, että kansakoulujen hammasklinikka siirrettäisiin terveydenhoitolautakunnan hallinnosta kansakoulujohtokuntain hallintoon, lautakunta ilmoitti puoltavansa tätä toimenpidettä ehdoin, että sen hoidokeille varataan mahdollisuus käyttää kyseistä klinikkaa samaan tapaan ja samanlaisin ehdoin kuin aikaisemminkin.

Niinikään maaliskuun 11 p:nä kaupunginhallitukselle lähettämässään kirjelmässä lautakunta anoi,

että tautien tartunnan ehkäisemiseksi Sofianlehdon pikkulastenkodissa rakennustoimisto määrättäisiin järjestämään muutamia eristyshuoneita tämän laitoksen eristysosastolle;

että lastenhoitovoimien tehostamiseksi mainitussa laitoksessa kolmelle tehtäviinsä tottuneelle hoitajatarharjoittelijalle saataisiin suorittaa 500 mk:n suuruinen kuukausipalkkio, mikäli he suostuvat toimimaan edelleen apuhoitajattarina laitoksessa sen jälkeen kuin heidän palkaton harjoitteluaikansa on päättynyt; ja

että kolme siivojantointia Sofianlehdon pikkulastenkodissa saataisiin vaihtaa kolmeen imettäjantointimeen, joiden haltijat samalla huolehtisivat laitoksen siivouksesta, saaden siivoojille talousarviossa varatun pohjapalkan, säännösten mukainen täysihoidon korvaus siitä vähennettynä, sekä lisäksi oikeuden pitää oman lapsensa siellä maksuttomasti sinä aikana, minkä ovat imettäjänä laitoksessa. Kaupunginhallitus hyväksyi esityksen kaikissa kohdin ja osoitti rakennuskonttorin käytettäväksi eristyshuoneiden järjestämiseen tarpeellisen määrärahan.

Koska lautakunnalle tarjoutui tilaisuus Bengtsårista Reijolan lastenkotiin sijoitetun talonmiehen siirtämiseen Toivolan koulukodissa avautuneeseen kaitsijan toimeen ja kun laskettiin tulevan halvemmaksi suorittaa Reijolassa halonhakkuu y.m. talonmiehen tehtävät tilapäisillä työvoimilla, teki lautakunta huhtikuun 8 p:nä kaupunginvaltuustolle esityksen, että talonmiehen toimi Reijolan lastenkodissa lakkautettaisiin kesäkuun 1 p:stä 1941 lukien ja että sen sijaan mainitun laitoksen tilapäisen työvoiman tililtä osoitettaisiin vuoden loppuajaksi 10,000 mk:n suuruinen määräraha talonmiehelle kuuluneiden töiden teettämiseksi tilapäisillä työvoimilla. Esitys hyväksyttiin.

Kun Moskovan rauhassa menetetyn Bengtsårin koulukodin kalusto oli saatu jaetuksi eri vastaanotto- ja koulukoteihin sen mukaan, mitä esineitä tai vaatekappaleita niistä missäkin parhaiten tarvittiin, teki lautakunta toukokuun 12 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen niiden poistamisesta Bengtsårin kalustoluetteloista ja merkitsemisestä asianomaisten

laitosten kalustoluetteloihin sekä että joukko vanhempaa, laitoksissa enää käyttökelpvotonta kalustoa saataisiin luovuttaa Vapaan huollon keskuksen välityksellä sellaisten esineiden tarpeessa olevalle siirtoväelle. Esitykseen suostuttiin.

Vallilan sosialidemokraattinen naisyhdistys oli anonut kaupunginhallitukselta, että alkavana kesäkautena ryhdyttäisiin jakamaan kaupungin puolesta keittoa, velliä tai muuta sopivaa ravintoa m.m. leikkikentillä askarteleville lapsille. Puoltaen anomusta lautakunta esitti tarkoitukseen myönnettäväksi 100,000 mk. Samalla lautakunta piti ruoan käytännöllisessä jakelussa tarpeellisena, että jokaiselle leikkikentälle laitettaisiin jonkinlaisella kattolaitteella varustettu pöytä. Arvellen ilmaisen ruoanjake- lun olevan esteenä lasten siirtymiselle kesäksi maalle, missä elintarvikkeita oli helpommin saatavissa, kaupunginhallitus mieluummin oikeutti lautakunnan käyttämään anotun määrärahan suuruisen rahamäärän lasten maaseudulle siirtämiseen sosiaaliministeriön samaan tarkoitukseen myöntämien apurahain lisäksi. Täten saatiinkin lasten maallesijoitus entistä tehokkaammaksi, jotavastoin leikkikenttätöiminta oli pommitusvaarankin takia kesäkuun lopulla kokonaan keskeytettävä ja leikkikenttien toimihenkilöt siirrettävä muihin tilapäisiin tehtäviin.

Toukokuun 15 p:nä sosiaaliministeriölle lähettämässään kirjelmässä lautakunta yksityiskohtaisesti perusteli uuden vastaanotto- ja ammattioppilaskodin oikeutta valtionavun jatkuvaan saamiseen, mikä opetusministeriön lokakuun 17 p:nä 1923 tekemästä myönteisestä päätöksestä huolimatta oli tehty sosiaaliministeriön taholta kyseenalaiseksi.

Koska yleisö oli alkanut kulkea Käpylään johtavalta viertotieltä suoraan Kumpulaan ja päinvastoin käyttäen oikotienään Sofianlehdon pikkulastenkodin aluetta, mikä varsinkin kesäisin häiritsi lastenkodin toimintaa ja mistä asianomaisen lääkärin mielestä saattoi aiheutua myöskin vaaraa tautien tartunnalle, teki lautakunta toukokuun 15 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen Sofianlehdon pikkulastenkodin alueen aitaamisesta niin, että yleisön läpikulku sen kautta tulisi estetyksi. Samalla lautakunta esitti sopivan jalkatien järjestämistä mainitun alueen ulkopuolitse uuden vastaanotto- ja ammattioppilaskodin asukkaita ja mahdollisesti muitakin päivittäin sanotulle viertotielle suoraan pyrkiviä varten. Esitys hyväksyttiin ja rakennustoimiston seuraavan vuoden talousarvioon merkittiin määräraha tarkoitusta varten.

Toukolan lastenhoidonneuvolan hoitajan toivomuksesta teki lautakunta toukokuun 27 p:nä kaupunginvaltuustolle esityksen viidennen leikkikentän avaamisesta Toukolan ja Kumpulan kaupunginosien lapsille ja anoi tähän tarkoitukseen lapsille järjestettävine ruokatarjoiluineen 37,500 mk:n suuruista määrärahaa. Kesäkuun lopulla syttynneen sodan takia ja siitä aiheutuneen lasten maalle toimittamisen vuoksi siirtyi tämän ajatuksen toteuttaminen kuitenkin rauhallisempiin aikoihin.

Edellä mainittuna päivänä teki lautakunta kaupunginvaltuustolle niinikään esitykset, että useita vuosia tilapäisen työvoiman tililtä palkatut konepuusepän, puusepän ja metallitöiden apuopettajan toimet Ryttylän koulukodissa vakinaistettaisiin seuraavan vuoden alusta lukien ja että uuden vastaanottokodin sairas- ja eristysosaston hoitajattaren virka korotettaisiin yhdenmukaisesti kaupungin kansakoulujen kouluhoitajattarien ja lastenhoidonneuvolain hoitajain virkojen kanssa 33 palkkaluokkaan. Nämä esitykset eivät saavuttaneet myönteistä ratkaisua.

Lasten kesäksi maalle siirtoa tarkoittavan toiminnan tehostamiseksi oli sosiaaliministeriön huoltoasiainosasto suostunut suorittamaan erinäisten lastensuojelujärjestöjen ja seurakuntain maalle toimittamista lapsista hoitomaksua korkeintaan 10 mk päivässä niiden kesäkoteihin, edellyttäen, että lautakunta toimittaisi heille matkaliput sosiaaliministeriön lukuun. Lautakunnan kesäkuun 20 p:nä tekemästä esityksestä kaupunginhallitus suostui tällaiseen asiain järjestelyyn, jonka kautta useita tuhansia lapsia saatiin toimitetuksi kesäksi maaseudun rauhallisiin oloihin. Lautakunta käytti lasten ja heidän saattajainsa matkakustannuksiin 396,959: 05 mk, mistä saatiin sosiaaliministeriöltä korvaus.

Koska uudessa vastaanotto- ja ammattioppilaskodissa ei ollut sopivaa säilytyspaikkaa lasten kelkoille, suksille y.m. leikki- ja urheiluvälineille, teki lautakunta elokuun 19 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen tällaisen säiliörakennuksen laittamisesta. Samassa kirjelmässä esiteltiin myöskin rakennustoimiston harkittavaksi, voitaisiinko maidon y.m. raskaampien elintarvikkeiden kuljetusmahdollisuuksia laitoksen keittiöön järjestää käytännöllisemmällä tavalla. Näiden epäkohtien korjaamiseksi merkittiin rakennustoimiston käytettäväksi tarpeellinen määräraha seuraavan vuoden talousarvioon.

Kun v:n 1940 syksyllä toimeenpannussa pika-asutuksessa Toivoniemen tilasta lohkaistuille pikkutiloille asutetut kolme karjalaisperhettä ilmoittivat muuttavansa entisille tiloilleen takaisinvaltatulle kotiseudulleen, esitti lautakunta syyskuun 9 p:nä, että kaupunginhallitus anois sosiaaliministeriöltä sellaisia toimenpiteitä, että nämä koulukodille tarpeelliset alueet tulisivat luovutetuiksi takaisin sen käytäntöön. Koulukoti sai ne toistaiseksi kyllä vuokrata, mutta niiden omistusoikeus oli vuoden vaihteessa valtiovallan puolelta vielä ratkaisematta.

Koska Toivolan koulukodin halkovaja oli jo siinä määrin lahonnut, ettei sen katon uusiminen, jota varten rakennustoimiston menoarvioon oli merkitty 5,000 mk, olisi vastannut tarkoitustaan, teki lautakunta syyskuun 23 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen uuden halkovajan rakentamisesta ja mainitun korjausmäärärahan käyttämisestä sen vaatimien kustannusten lyhentämiseksi. Asia tulikin näin järjestetyksi.

Lokakuun 14 p:nä teki lautakunta kaupunginhallitukselle esityksen keskuslämmityksen järjestämisestä sekä erinäisistä muistakin uudistuksista Ryttylän koulukodin Toimela nimiseen oppilasosastoon. Esitys hyväksyttiin ja rakennustoimiston käytettäväksi myönnettiin tarpeellinen määräraha töiden suorittamista varten.

Työläisäitien ja lasten koti yhdistys oli anonut kaupungin varoista Lemunkuja 1:ssä rakenteilla olevalle äitien ja lasten kodilleen seuraavaksi vuodeksi 100,000 mk:n suuruista avustusta sekä tähän laitokseen suunniteltujen lastenseimien kalustamiseen erikseen kertakaikkisena avustuksena 125,000 mk. Tunnustaen kodin lastensuojelua ja äitiyshuoltoa palvelevan tarkoituksen, mutta ottaen huomioon, että se ei ennättäisi valmistua vuoden alkuun mennessä, lautakunta kaupunginhallitukselle marraskuun 11 p:nä anomuksesta antamassaan lausunnossa ehdotti sille 85,000 mk:n kannatus-apua. Periaatteessa lautakunta puolsi myöskin lastenseimien kaluston hankintaan pyydettyä kertakaikkista avustusta jättäen kuitenkin sen määrän yksityiskohtaisemman arvioinnin lastentarhojen johtokunnalle, jolla on tällaisten lastenseimien kalustohankinnassa omakohtaista kokemusta.

Yhdistys Koteja kodittomille lapsille oli anonut kaupungilta 260,000

mk:n suuruista avustusta kolmen tilapäisen lasten päivämajan perustamista ja 6 kuukauden aikana ylläpitämistä sekä 100 lapsen niissä ruokkimista varten. Koska tilannetta lähemmin tutkittaessa kuitenkin havaittiin, ettei kaikkia ennestäänkään tarjolla olevia lasten päivähuoltopaikkoja ruokailumahdollisuuksineen ollut käytetty, antoi lautakunta joulukuun 9 p:nä anomuksesta kaupunginhallitukselle epäävän lausunnon, tunnustaen kuitenkin asian vaativan jatkuvasti vakavaa selvittelyä vastaisuudessa mahdollisesti tarpeellisia toimenpiteitä varten.

Lastensuojeluvirasto

Virkailijat. Lastensuojelun toimitusjohtajana toimi filosofianmaisteri R. Liukkonen sekä osittain lautakunnan ja sen valiokuntain sihteerinä hovioikeudenauskultantti A. Koskenkylä. Lautakunnan kassa- ja tiliasiat olivat edelleen yhdistettyinä huoltolautakunnan tilitoimistoon, kun taas lastenhuoltokorvausten perimisestä huolehti huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan yhteinen asiamiestoimisto. Koulukotien, vastaanotto- ja ammattioppilaskodin sekä Kullatorpan lastenkodin lääkärinä oli lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma, joka tarkasti myöskin tylsämielisten laitoksiin ja aistivalliskouluihin pyrkivät lapset sekä yleensä 7 vuotta vanhemmat lautakunnan hoidokit ja lisäksi lautakunnan kesäksi maalle toimittamat lapset. Yleisen kanslian kansliatehtäviä hoiti neiti C. Nyström filosofianmaisteri A. Björklundin avustamana sekä vastaanotto- ja rekisteritoimistoa neiti M. Tawaststjerna neitien H. Stråhlmanin ja T. Parman avustaessa toimistolle ilmoitettujen lastensuojelutapausten tutkimisessa. Edellisten lisäksi toimi rekisteritoimiston ylimääräisenä apulaisena rouva I. Aaltonen.

Lastenvalvojana oli hovioikeudenauskultantti A. E. Heiskanen, mutta hänen jouduttuaan sotilastehtäviin hoiti hänen virkaansa vuoden jälkipuoliskolla hänen varamiehensä, lautakunnan sihteeri A. Koskenkylä. Lastenhuollontarkastajana sekä samalla nuorisonhuoltajana oli pastori K. F. Palomäki. Lastenvalvojan ja lastenhuollontarkastajan välittömässä johdossa toimiville aviottomain ja turvattomain lasten huoltotoimistoille kuuluvain lasten hoitoa valvoi lääketieteenlisensiaatti R. Granholm nais-tarkastajien neiti M. Ahlbergin ja rouva A. Stegmanin avustamana, joista edellinen huolehti alle 7 vuotiaiden ja jälkimmäinen sitä vanhempien lasten sijoituksista. Kaupunkiin sijoitettujen pikkulasten hoidon tarkkaajana toimi rouva I. Stenvall sekä lisäksi myöskin kunnallisten lastenhoidonneuvolain hoitajat, neidit L. Hirstiö, H. Parviala, L. Sarvi ja L. Soini. Samoin antoivat kaupungin avustamat yksityiset lastenhoidonneuvolat pikkulasten hoidon valvonnassa apuansa. Kaupunkien yksityiskoteihin sijoitettujen 7 vuotta vanhempien lasten hoitoa valvoivat kodissakävijät rouvat M. Hainari ja E. Rätty sekä neiti M. Ramstedt, jotka huolehtivat myöskin nuorisonhuoltojaostolle tarpeellisista kotikäynneistä. Kansliatehtäviä turvattomain lasten huoltotoimistossa hoitivat neidit G. Boldt ja E. Ekholm sekä nuorisonhuoltojaostolla neiti E. Hirn. Lastenvalvojan permistöimistöä hoitivat rouva A. Aminoff ja filosofianmaisteri M. Törnudd, kun taas aviottomain lasten huoltotoimiston kansliatehtävistä huolehtivat rouvat A. Alanen ja V. Hyvärinen. Äitiysavustusten jakoa koskevien asioiden valmistelusta huolehti rouva S. Hiisivaara. Lähinnä naistarkastajien yhteisenä toimistoapulaisena toimi heinäkuun 15 p:stä alkaen rouva E. Nylund.

Lautakunnan tekemäin päätösten johdosta tai muusta syystä lähetettiin lastensuojeluvirastosta kertomusvuoden kuluessa yhteensä 21,877 (edellisenä vuonna 14,273) kirjelmää tai laajempaa esitystä, joista 1,966 (682) lautakunnan puheenjohtajan allekirjoittamia, 1,422 (832) toimitusjohtajan ja sihteerin lähettämiä, 2,939 (2,340) rekisteritoimistosta, 1,884 (1,709) turvattomien lasten huolto-osastolta, 10,013 (6,433) aviottomien lasten osastolta, 607 (369) nuorisonhuoltojaostolta ja 3,046 (1,908) äitiysavustusta koskevia asioita. Näiden lisäksi lähetettiin viraston eri osastoilta lasten vanhemmille tai muille yksityisille henkilöille joukko kirjeellisiä kansliaankutuksia tai muita tiedusteluja, joita ei katsottu tarpeelliseksi rekisteröidä.

Ilmoitukset lastensuojelutoimenpiteitä kaipaavista lapsista. Lukuunottamatta lastensuojeluviraston nuorisonhuoltojaostolle ilmoitettuja 467 koulusta poisjäänyttä lasta kuin myöskin saman jaoston välityksellä kesäksi maalle toimitettuja sekä leikkikentille ilmoittautuneita lapsia, jätettiin lautakunnan vastaanotto- ja rekisteritoimistoon kertomusvuoden kuluessa yhteensä 2,362 (edellisenä vuonna 1,893) ilmoitusta hoidon ja kasvatuksen puutteesta olevista lapsista ja nuorista henkilöistä, jakautuen nämä ilmoitukset niitä tehneisiin nähden seuraavasti:

Huoltolautakunta.....	121	Vanhemmat itse	380
Kansakoulutarkastajat	17	Lastensuojeluyhdistykset.....	43
Poliisilaitos	612	Lastensuojeluvirkailijat	646
Muut viranomaiset	267	Yksityiset henkilöt	276
		Yhteensä	2,362

Ilmoittajain tiedonantojen mukaan oli ilmoituksen aiheena:

Lain rikkominen	606	Lasten pahoinpitely tai huono	
Muut kasvatukselliset syyt	89	hoito	48
Lasten aistiviallisuus tai vähä-		Vanhempain huono elämä ...	43
lahjaisuus	19	Sotasiirtolaisuus	125
Lasten turvattomuus	610	Muut syyt	208
Lasten avioton syntyperä	614	Yhteensä	2,362

Useat ilmoitetuista tapauksista siirtyivät turvattomien lasten huolto-osastolle tai osoittautuivat toimeenpannuissa tutkimuksissa sen laatuiksi, etteivät ne aiheuttaneet asianomaisille annettuja ohjeita tai varoituksia ankarampia toimenpiteitä. Minkä verran ilmoitetuista lapsista oli otettava lautakunnan huostaan samoin kuin muutkin heihin kohdistuneet erikoisemmat toimenpiteet ja niiden perusteena olevat syyt ilmenevät seuraavista tässä kertomuksessa esiintyvistä selostuksista.

Lastensuojelulautakunnan huostaan otetut lapset. V:n 1941 alussa oli lastensuojelulautakunnan täysihuollossa edellisestä vuodesta jäljellä kaikkiaan 2,165 lasta. Vuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 605 lasta (edellisenä vuonna 679), joten kertomusvuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 2,770 (2,906) lasta. Edellä mainituista 2,770 lapsesta oli lautakunnan yleisen kanslian huollettavana 402 suojelukasvatusta tarvitsevaa ja turvattomien lasten huoltotoimiston hoivissa 2,330 n.s. köyhäinhoidollista eli turvatonta lasta. Sitä paitsi oli 38 lasta osan vuodesta yleisen kanslian ja osan vuodesta turvattomien lasten huoltotoimiston huollossa. Lasten vaihtuminen vuoden kuluessa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Huolto-osasto	Jäljellä v:sta 1940		Uusia		Yhteensä		Eron- neita ¹⁾		Jäljellä v:een 1942		V:n 1941 kuluessa poistettuja ja uudelleen hoitoon otettuja	
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä
Yleisen kanslian huollossa	220	112	84	24	304	136	96	34	208	102	4	1
Turvattomien las- ten huoltotoi- miston hoivissa ..	914	919	291	244	1,205	1,163	332	312	873	851	28	20
Yhteensä	1,134	1,031	²⁾ 338	²⁾ 267	²⁾ 1,472	²⁾ 1,298	²⁾ 391	²⁾ 345	1,081	953	32	21

Kuten edellä olevasta asetelmasta ilmenee, oli kertomusvuoden kuluessa hoidetuista lapsista 53 sellaista, jotka syystä tai toisesta poistettiin lautakunnan luetteloista, mutta myöhemmin otettiin jälleen lautakunnan hoitoon, suurin osa näistä turvattomien lasten osastolla.

Edellä mainituista 2,770 lapsesta osa oli sijoitettu lautakunnan omiin laitoksiin, osa valtion ja yksityisten ylläpitämiin lastenhuoltolaitoksiin sekä yksityiskoteihin. Sitä paitsi hoidettiin aistiviallisia ja raajarikkoisia sekä tylsämielisiä heille sopivissa erikoislaitoksissa. Lisäksi 2 lasta sai vain rahaavustusta. Lasten jakaantuminen eri huoltomuotojen mukaan sekä huoltopäivien luku eri huoltopaikoissa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Huoltomuoto	Lapsia			Huoltopäiviä		
	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä	Poikien	Tyttöjen	Yhteensä
<i>Suojelukasvatusta tarvitsevia</i>						
a) <i>lapsia</i>						
Lautakunnan alaisissa laitoksissa ...	232	64	296	52,100	15,825	67,925
Aistiviallis- ja raajarikkoisten hoito- loissa	5	4	9	814	864	1,678
Vajaamielisten hoitoloissa	62	47	109	19,443	15,897	35,340
Ammattikoulukodeissa	1	2	3	136	325	461
Sairaaloissa	8	2	10	673	495	1,168
Muissa laitoksissa	6	4	10	972	648	1,620
b) <i>nuoria henkilöitä</i>						
Seimelän tyttökodissa	—	16	16	—	3,809	3,809
Vuorelan kasvatustaloksessa	—	1	1	—	274	274
Pohjolan poikakodissa	1	—	1	28	—	28
Rajamäen työsiirtolassa	7	8	15	986	1,012	1,998
Väinölän turvakodissa	—	3	3	—	73	73
Östensön turvakodissa	4	—	4	1,140	—	1,140
Järvilinnan vastaanottolaitoksessa ..	2	—	2	252	—	252
Hovin kasvatustaloksessa	1	—	1	43	—	43
Yhteensä ²⁾	304	136	440	76,587	39,222	115,809

¹⁾ Tähän sisältyy 12 poikaa ja 12 tyttöä, jotka jo kertomusvuoden alussa poistettiin lautakunnan huostasta. — ²⁾ Kahdessa tai useammassa ryhmässä esiintyvä lapsi on otettu summaan vain kerran.

Huoltomuoto	Lapsia			Huoltopäiviä		
	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä	Poikien	Tyttöjen	Yhteensä
<i>Turvattomia</i>						
a) <i>lapsia</i>						
Lautakunnan alaisissa laitoksissa ...	333	240	573	58,480	39,844	98,324
Yksityisissä lastenhuoltolaitoksissa	401	402	803	113,215	114,440	227,655
Ammattikoulukodeissa	2	1	3	409	73	482
Sairaaloissa	48	50	98	1,424	2,452	3,876
Yksityisissä perheissä	538	577	1,115	161,172	170,061	331,233
Vain raha-avustuksia saaneita	1	1	2	—	—	—
b) <i>nuoria henkilöitä</i>						
Seimelän tyttökodissa	—	5	5	—	1,825	1,825
Kaupunkilähetyksen naissiirtolassa	—	1	1	—	8	8
Lausteen poikakodissa	1	—	1	93	—	93
<i>Yhteensä</i> ¹⁾	1,205	1,163	2,368	334,793	328,703	663,496
Kaikkiaan	1,472	1,298	2,770	411,380	367,925	779,305

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli avioliitossa syntyneitä 1,440 eli 52.0 % ja aviottomia 1,330 eli 48.0 %. Turvattomiin lapsiin nähden olivat vastaavat suhdeluvut 49.6 ja 50.4 sekä suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden 65.0 ja 35.0. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 823:lla eli 57.1 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 488:lla eli 33.9 %:lla oli jompikumpi vanhemmista kuollut ja 129 eli 9.0 % oli täysin orpoja. Aviottomista lapsista 579:llä eli 43.5 %:lla oli sekä isä että äiti elossa, 682:lla eli 51.3 %:lla oli isä tai äiti kuollut tai isä tuntematon ja 69:llä eli 5.2 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Ikäänsä nähden lapset jakaantuivat seuraavasti:

Ikä vuoden päätyttyessä, vuotta	Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia		Turvattomia lapsia		Lapsia kaikkiaan	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Alle 2	—	—	264	11.1	264	9.5
2—6	9	2.0	622	26.3	631	22.8
7—12	83	18.9	856	36.1	931	33.8
13—15	151	34.3	464	19.6	590	21.3
16—17	130	29.6	148	6.3	273	9.9
18—	67	15.2	14	0.6	81	2.9
<i>Yhteensä</i>	440	100.0	2,368	100.0	2,770	100.0

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nim. 2,050 eli 76.1 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 26 ja muualla Uudenmaan läänissä 158, joten muualla syntyneitä oli ainoastaan 459 eli 17.0 %. Köyhäinhoidollinen kotipaikka-oikeus oli 2,235:llä eli 83.3 %:lla Helsingissä, 75:llä kaupunkia ympäröivissä kunnissa sekä 56:lla muualla Uudenmaan läänissä. Vain 208:lla oli kotipaikka-oikeus jossakin muussa maan kunnassa, kun taas 92 lapsen hoitokustannukset valtio korvasi.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluvat, on heidät ryhmitetty vanhempainsa am-

¹⁾ Kahdessa tai useammassa ryhmässä esiintyvä lapsi on otettu summaan vain kerran.

matin perusteella, aviosyntyiset isän ja aviottomat äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli m.m. tehdas- y.m. ammattityöntekijäin lapsia 996 eli 36.0 %, muiden työntekijäin 588 eli 21.2 %, palvelijoiden 475 eli 17.1 %, itsenäisten liikkeenharjoittajain 238 eli 8.6 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 280 eli 10.1 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 43 eli 1.6 %.

Kodeissa toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä siihen, miksi edellä mainitut lapset otettiin lautakunnan huostaan, useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtuva seikka. Ainoastaan 393:ssa eli 14.2 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta; 222 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistivallisuuden tai raajarikkaisuuden ja 171 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 2,279:ssä eli 82.3 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista: 739 eli 26.7 % lapsista otettiin huollettavaksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskky, 478:lla eli 17.3 %:lla oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 343 lasta eli 12.4 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 433 lapsen, 15.6 %:n, vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt ja 150 tapauksessa, 5.4 %:ssa, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Äidinkieli oli 2,264:llä eli 81.7 %:lla suomi, 456:lla eli 16.5 %:lla ruotsi ja 50:llä eli 1.8 %:lla jokin muu kieli.

Yleisen kanslian hoidokit ja niitä varten tarkoitetut laitokset

Suojelukasvatusta tarvitsevat edellä mainituista lautakunnan huostaan otetuista lapsista olivat lastensuojeluviraston yleisen kanslian huollossa ja oli näiden huoltamiseen käytettävissä seuraavat kaupungin ylläpitämät laitokset:

Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti Sofianlehdossa. Edellinen näistä toimii havaintojentekolaitoksena kouluikäisten lasten vastaisiin hoitopaikkoihinsa sijoittamista varten, jota paitsi käytökseltään moitteettomat lapset voivat sen koululaisosastolla asuen käydä kaupungin kansa- ja ammattikouluissa. Ammattioppilaskoti taas tarjoaa asunnon ja hoitoa sellaisille lautakunnan alaisista laitoksista kaupunkiin käsityöläisoppiin tai tehtaiden työpajoihin siirtyville pojille, joilla ei ole kunnollista omaa kotia ja jotka eivät yksin jätettyinä voisi vielä tulla elämässä omin neuvoin toimeen. Vastaanottokodissa oli yhteensä 104 ja ammattioppilaskodissa 36 hoitopaikkaa, joista kuitenkin suuri osa oli sodan puhjettua luovutettava puolustuslaitoksen käyttöön. Kummankin laitoksen johtajana toimi opettaja M. Tuokko apunaan ylikatsastaja M. Pitkänen ja emännöitsijänä neiti E. Gröning. Poikaosaston hoitajana toimi neiti I. Hänninen ja tyttöosaston hoitajana neiti E. Nieminen, kummallakin apunaan hoitajaharjoittelija. Ammattioppilaskotia hoitivat neidit I. Jääskeläinen ja H. Ilvesvaara. Näiden lisäksi oli kaikilla osastoilla yhteinen keittäjä ja leipoja sekä lämmittäjä-talonmies, ompelija, 2 pesijää ja 5 palvelijaa.

Ryttylän koulukoti, omine maataloineen Hausjärven pitäjässä, voi ottaa vastaan 120 yläkansakoulun ja jatkokoulun ikäasteella olevaa suomenkielistä poikaa. Tämän koulukodin toiminnassa on kiinnitetty erikoista huomiota mahdollisimman monipuolisen ja tehokkaan ammattiopetuksen järjestämiseen. Laitoksen johtajana oli diplomi-insinööri V. Antila. Opettajina toimivat T. A. Mikkola, T. R. Reino ja S. Pellinen syyskuun 1 p:ään asti. Opettaja Mikkolan jouduttua rintamalle, toimi hänen sijaisenaan opet-

taja T. Ä. Jokipii. Emännöitsijänä oli neiti M. Nurmi. Viidessä eri kotikunnassa asuvien oppilaiden hoitajina toimivat neidit M. Aflecht, H. Ilvesvaara, T. Lehmuskoski, E. Roselius ja T. Roukko. Neiti Ilvesvaara siirtyi kuitenkin vuoden lopulla vastaanottokotiin ja hänen tilalleen tuli neiti A. Ohraniemi. Opetusta eri ammanteissa antoivat vuoden alkupuolella veistonopettaja L. Keinänen puuseppien V. Pakarisen ja J. Saipion avustamana, metallitöidenopettajat V. J. Manner, S. Koljander ja seppä K. Moisio, räätälimestari K. V. Laakso, suutarimestari J. A. Lampinen, puutarhuri L. Päivike, maataloustöidenjohtaja V. Niittylä ja karjakko M. Koskinen, mutta sodan puhjettua joutuivat näistäkin useimmat rintamalle, joten ammattiopetustakin oli hoidettava supistetuvin voimin. Näiden lisäksi kuului laitoksen toimihenkilöihin keittäjä, leipoja, 3 palvelijaa, 2 pesijää, lämmittäjä, tallimies, navetta-apulainen ja 3 maataloustyöntekijää. Kaikki asekuuntoiset miehet ja yksi hoitaja olivat täältäkin sotakuukausina rintamalla, minkä vuoksi koulutyö oli tänä aikana vain naisopettajan varassa.

Toivoniemen koulukoti siihen kuuluvine maataloineen, Lohjan pitäjässä, on tarkoitettu 40 kansakoulu- ja jatkokouluiässä olevalle suomenkieliselle tytölle. Laitoksen johtajana, joka osallistui myös opetukseen, toimi neiti L. Kivekäs. Opettajana oli A. Itkonen sekä emännöitsijänä ja samalla talousaskareiden ohjaajana neiti E. Ranta syyskuun 15 pään asti, jolloin hänen tilalleen tuli neiti J. Anttila. Lastenhoitajana ja samalla käsitöiden opettajana toimi käsityönopettaja V. Joukahainen. Maanviljelystehtävistä huolehti maataloustöiden johtaja J. Arola tallimiehen ja 1 maataloustyöntekijän avustamana ja navettatöistä karjakko M. Juola käyttäen vanhempia oppilaita apunaan. Lisäksi laitoksessa oli hoitajaharjoittelija ja palvelija, toimien viimeksi mainittu myös puutarhanhoitajana.

Tavolan koulukoti Nummen pitäjässä, on tarkoitettu enintään 25 kehityksensä puolesta apukouluasteella olevalle suomenkieliselle pojalle. Laitoksen oppilasasuntolassa oli 15 sijaa. Osa oppilaista oli sijoitettu täysihoidtoon laitoksen lähellä oleviin yksityisiin perheisiin. Koulukodin johtajana ja samalla opettajana toimi J. Jokinen sekä emännöitsijänä ja oppilasasuntolan hoitajana neiti M. Leppäniemi, apunaan keittäjä ja palvelija.

Toivolan koulukoti 85:lle kansakouluikäiselle lapselle, Helsingin pitäjän Pakinkylässä, oli lastensuojeluviraston eri toimistoille osittain yhteinen ja mainitaan siitä lähemmin turvattomain lasten huoltotoimiston yhteydessä.

Tietopuolinen opetus koulukotien kouluissa oli järjestetty pääasiallisesti pääkaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia noudattaen. Jatko-opetukseen sisältyvillä käytännöllisillä oppiaineilla oli oma, niitä varten laadittu ohjelmansa.

Koulukotien hoidokit. V:n 1941 aikana oli kaikkiaan 209 yleisen kanslian hoidokkia sijoitettu edellä mainittuihin kaupungin ylläpitämiin koulukoteihin, Toivolaa lukuunottamatta, ja ilmenee oppilaiden vaihtuminen niissä seuraavasta yhdistelmästä:

Koulukoti	L a p s i a				Huoltopäiviä
	Jäljellä v:sta 1940	Uusia	Eronneita	Jäljellä v:een 1942	
Ryttylä	85	35	44	76	28,134
Toivoniemi	47	1	15	33	14,731
Tavola	38	4	12	30	12,255
Yhteensä	170	40	71	139	55,120

Oppilaiden asianomaisten johtajain lastensuojeluvirastoon kuukausittain lähettämien arvostelujen mukaan, joissa eri arvostelijain vaatimusten mahdollinen erilaisuus on luonnollisesti otettava huomioon, käyttäytyi seuraavasta yhdistelmästä näkyvä prosenttimäärä koulukotien kaikista oppilaista v. 1941 hyvin, tyydyttävästi tai huonosti:

	Ryttylä	Toivonlempi	Tavola
Hyvin	57	46	86
Tyydyttävästi	15	52	11
Huonosti	28	2	3
Yhteensä	100	100	100

Muissa yleisen kanslian käytettävissä olleissa laitoksissa vaihtuivat hoidot seuraavasti:

Hoitokoti	L a p s i a				Huolto-päiviä
	Jäljellä v:sta 1940	Uusia	Eronneita	Jäljellä v:een 1942	
Vastaanottokoti.....	6	49	45	10	3,774
Ammattioppilaskoti	17	27	23	21	6,036
Toivolán koulukoti ¹⁾	11	13	17	7	2,980
Yhteensä	34	89	85	38	12,790

Ryttylän koulukodissa oli sitä paitsi eräs Kajaanin seminaaria käyvä poika 15 päivää.

Aistiviallisia, raajarikkoisia ja vajaamielisiä lapsia oli lautakunnan yleisen kanslian huollossa yhteensä 118 seuraavassa taulukossa mainituissa laitoksissa, ollen näihin nähden huomattava, että sokeain-, kuuromykkäin- ja raajarikkoisten kouluissa olleet lapset viettivät lomansa jossain muualla:

Laitos	L a p s i a								Huolto- päiviä
	Jäljellä v:sta 1940		Uusia		Eronneita		Jäljellä v:een 1942		
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	
Helsingin sokeainkoulu .	—	1	—	—	—	1	—	—	147
Turun kuuromykk. k. ...	1	2	—	—	—	—	1	2	734
Jyväskylän » » ...	1	—	—	—	—	—	1	—	244
Porvoon » » ...	1	—	—	—	1	—	—	—	1
Raajarikkoisten huolto- laitos	1	1	1	—	1	—	1	1	552
Toivolán tylsämielisten kasvatuskoti Muhok- sella	5	—	2	—	2	—	5	—	2,090
Sortavalan diakonissa- laitos	18	16	—	—	2	3	16	13	11,631
Helsingin diakonissalai- tos	24	17	2	2	4	2	22	17	14,688

¹⁾ Näistä oli Toivolán koulukodin eristysosastolla yhteensä 14 lasta, joista 5 uutta ja 9 edellisestä vuodesta siirtynyttä. Kaikki poistettiin. Huoltopäiviä oli yhteensä 692.

Laitos	Lapsia								Huolto- päiviä
	Jäljellä v:sta 1940		Uusia		Eronnetta		Jäljellä v:een 1942		
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	
Vaajasalon langettava- tautisten parantola ...	—	2	—	1	—	—	—	3	932
Oulun kaatumatautisten huoltokoti.....	1	—	1	—	—	—	2	—	393
Kortejoen langettava- tautisten miesparant.	3	—	2	—	1	—	4	—	1,373
Seinäjoen piirisairaalat..	3	1	—	—	2	—	1	1	1,119
Kuhankosken tyttökoti Laukaassa.....	—	8	—	—	—	1	—	7	2,920
Vaaliaian tylsämielis- ten lasten hoitola ...	—	—	1	—	—	—	1	—	194
Yhteensä	58	48	9	3	13	7	54	44	37,018

Eri ammattikoulukodeissa oli jäljellä edellisestä vuodesta 1 poika, joka poistettiin, sekä tuli 2 uutta tyttöä, jotka jäivät seuraavaan vuoteen. Huoltopäivien luku oli yhteensä 461.

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 51 lasta. Näistä oli jäljellä edellisestä vuodesta 4 poikaa ja 14 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 17 poikaa ja 16 tyttöä sekä poistettiin 9 poikaa ja 11 tyttöä, joten seuraavaan vuoteen jäi 12 poikaa ja 19 tyttöä. Huoltopäiviä oli 9,237.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa 10 lasta yhteensä 1,168 päivää; näistä 7 lasta oli sitä paitsi ollut jossain muussa laitoksessa ja vain 3 oli sellaista, joita hoidettiin yksinomaan sairaalassa 860 päivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 1 poika ja 1 tyttö.

Alaikäiset lainrikkijat. Kuten edellä olleesta erittelystä ilmenee, oli Toivolan koulukodin eristysosastolla 14 alaikäistä lainrikkijaa huollettavana asiainsa tutkintoaikana yhteensä 692 päivää. Näistä saatiin tällaisten lasten erikoishoitoa koskevan sopimuksen mukaan sosiaaliministeriöltä 15,000 mk:n suuruinen korvaus.

Lastensuojeluasetuksen 7 §:n säännöksen mukaisesti oli lautakunnan edustaja läsnä poliisikuulusteluissa ja oikeudenistunnoissa lapsia tai nuoria henkilöitä koskevista asioista yhteensä 403 tapauksessa, joista osa on ollut sellaisia, että samaa henkilöä koskenut ilmoitus on vaatinut useampaa esiintymistä.

Ilmoituksia tehneet:		Ilmoitettujen ikä:	
Poliisilaitos	111	Alle 15 vuotiaita	41
Kaupunginviskaali	196	15 »	60
Muu viranomainen	10	16—18 »	216
Yhteensä	317	Yhteensä	317

Näistä oli tyttöjä 72 ja poikia 245.

Hairahduksen laatu:		Rangaistus, ellei vapautettu:	
Varkaus tai näpistely	161	Ehdollinen tuomio	80
Kavallus	9	Vapausrangaistus	53

Hairahduksen laatu:		Rangaistus, ellei vapautettu:	
Pahoinpitely	2	Sakotettu tai vapautettu.....	94
Irtolaisuus tai juopottelu	30	Toteensaatava kuritus	17
Muu syy	115	Määrätty yleiseen kasvatuslaitokseen	21
		Keskeneräisiä tapauksia	52
Yhteensä 317		Yhteensä 317	

Ehdollisen tuomion saaneista 80:stä lastensuojelulautakunta otti huostaansa 15.

Lastensuojelulain 9 §:ssä edellytettynä ensiasteisena ojennuksena lastenhuollontarkastaja nuorisonhuoltajan ominaisuudessa kutsutti 57 tapauksessa huonokäyttöksisen tai lainvastaisiin tekoihin hairahtuneen lapsen tai nuoren henkilön ja 16 tapauksessa tällaisten lasten vanhemmat lastensuojeluvirastoon varoitettavakseen, minkä lisäksi myöskin lautakunnan kodissakävijät antoivat tarkastuskäynneillään tarpeen vaatiessa sekä lapsille että heidän vanhemmilleen nuorten rikollisuutta ehkäiseviä neuvoja ja ojennuksia sekä olivat mahdollisuuksien mukaan tällaisten lasten suojeluvälvojinä.

Turvattomain lasten huoltotoimiston hoidokit ja lastenkodit

Niinkuin aikaisemmin esitetystä yhdistelmästä näkyy, oli turvattomain lasten huoltotoimiston hoivissa kertomusvuoden aikana yhteensä 2,368 (vuotta aikaisemmin 2,498) köyhäinhoidollista, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista suurin osa eli 1,918 (2,045) lasta oli sijoitettu yksityishoitoon, nim. 1,115 (1,185) yksityisiin perheisiin ja 803 (860) yksityisiin lastenkoteihin. Koska varsinkaan hentojen pikkulasten maaseudulle lähettäminen ei ole lastenhoidon kannalta tarkoituksenmukaista eikä kouluikäisillekään lapsille ole aina heti sopivaa kasvatuskotia saatavissa, oli toimiston käytettävissä seuraavat lastenkodit:

Sofianlehdon pikkulastenkoti, jonka eri osastoilla on yhteensä 100 hoitopaikkaa 0—2 vuoden ikäisille lapsille. Kodin johtajana toimi neiti E. Boström ja emännöitsijänä neiti E. Mäiseli. Eri osastoja hoitivat neidit T. Hamara, S. Pirkkalainen sekä T. Rankka helmikuun 1 p:stä alkaen ja I. Karjalainen helmikuun 15 p:stä lukien, joiden apuna toimi 10 ammattitaitoista lastenhoitajaa ja 15 palkatonta hoitajaharjoittelijaa kuusi kuukautta käsittävissä vuoroissa. Lisäksi kuului tämän laitoksen henkilökuntaan ompelija, keittäjä, 5 palvelijaa, 2 pesijää ja lämmittäjätalonmies.

Reijolan lastenkoti, jossa eristysosastoineen on 35 hoitopaikkaa, on tarkoitettu pääasiallisesti lastentarhaiässä oleville normaalikykyisille lapsille. Kodin johtajana toimi rouva E. Ahlgren ja häntä avustivat lastenhoitajat, neidit A. Aaltonen, A. Carlén, K. Nyholm, T. Pertto ja E. Rehnström. Näiden lisäksi kuului lastenkodin henkilökuntaan ompelija, keittäjä, 2 palvelijaa ja talonmies.

Kummankin edellä mainitun lastenkodin lääkärinä toimi lääketieteenlisensiaatti R. Granholm.

Kullatorpan lastenkodissa hitaammin kehittyviä ja sairaalloisia lastentarhaiässä olevia lapsia varten, on niinikään 35 hoitopaikkaa. Kodin johta-

jana oli neiti A. Orola. Lastenhoitajina toimivat neidit I. Hannén, K. Koi-vula, K. Salo ja H. Huikkanen. Lisäksi oli tässäkin lastenkodissa ompelija, keittäjä ja 2 palvelijaa. Lääkärinä toimi vastaanottokodin ja koulukotien lääkäri U. Muroma.

Toivolan koulukoti Helsingin pitäjän Pakinkylässä omine maatalouksineen on tarkoitettu enintään 85 huonohoitoiselle kansakouluiässä olevalle lapselle. Laitoksessa toimii vain suomenkielinen ala- ja yläkansakoulu, koska sinne sijoitetut ruotsinkieliset lapset voivat opiskella koulukodin lähellä sijaitsevassa Oulunkylän ruotsinkielisessä kansakoulussa. Koulukodin johtajana toimi K. A. Kurkela, apunaan rouva L. Kurkela, ja opettajina V. Uusivirta ja neiti R. Honkapirtti. Tässäkin koulukodissa oli kolme eri oppilas-asuntolaa, joiden hoitajina toimivat neidit A. Eskola, H. Hirvonen ja L. Mäkelä, sekä lisäksi laitoksen aitauksen ulkopuolella sijaitsevaan rakennukseen järjestetty alaikäisistä lainrikkoojista heidän asiainsa tutkin-toaikana huolehtiva eristysosasto, joka oli heinäkuun alkuun asti kaitsija F. Korpelan valvonnan alainen. Hänen seuraajakseen tuli joksikin aikaa K. Viimalahti. Koulukodin emännöitsijänä toimi rouva L. Vilkuja ja maa-taloustöiden johtajana P. Karvia ja puutarhurina J. E. Lindqvist. Sitä paitsi kuului laitoksen henkilökuntaan suutari, maataloustöiden johtajan apulainen, ompelija, keittäjä, karjakko ja 5 palvelijaa.

Vastaanottokodin koululaisosastoon sijoitetut köyhäinhoidolliset lapset käyivät normaalioloissa kaupungin kansakouluissa.

Lastenkotien valvonnasta huolehti lähinnä lastensuojelulautakunnan lastenhuollontarkastaja. Lasten terveydenhoidon tarkastus sekä ruoka-järjestyksen määrääminen näissä kodeissa kuului lautakunnan lääkäreille aikaisemmin mainittua työnjakoa noudattaen.

Hoidokkien vaihtuminen v:n 1941 aikana kaupungin omissa lasten-kodeissa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Sofianleh-don pik-lasten-koti	Reijo-lan lasten-koti	Kulla-torpan lasten-koti	Vastaan-ottokodin koululais-osasto	Toivol-an koulu-koti	Yhteen-sä
V:sta 1940 hoitoon jääneitä	95	31	29	42	64	261
V. 1941 hoitoon otettuja	152	76	8	92	26	354
Yhteensä	247	107	37	134	90	615
Edellä mainituista						
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:						
sijoitettiin yksityishoitoon	9	5	—	6	7	27
siirrettiin toiseen lastenkotiin	30	30	—	9	5	74
toimitettiin sairaalaan	1	—	—	1	—	2
b) Toimiston hoidosta poistettuina:						
luovutettiin vanhempainsa hoi-toon	73	34	3	36	9	155
luovutettiin toisten maksutto-maan hoitoon	28	7	—	2	—	37
luovutettiin toisen kunnan huolt.lähetettiin muihin lastenhuolto-laitoksiin	4	—	—	4	—	8
kuoli	—	—	—	12	10	22
poistettiin muista syistä	9	—	1	—	—	10
	—	1	—	2	8	11
Poistettuja yhteensä	154	77	4	72	39	346
V:een 1942 jääneitä	93	30	33	62	51	269

Yksityisiin lastenkoteihin ja yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. V. 1941 hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana on ollut useammassa hoitopaikassa. Näin on asianlaita Helsingissä sijaitseviin yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 4 lapseen nähden, maaseudulle yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 1 lapseen nähden, Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettuun 4 lapseen nähden ja maaseudun yksityisiin perheisiin sijoitettuun 3 lapseen nähden.

	Yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuja lapsia		Yksityisiin perheisiin sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maaseudulle	Helsinkiin	Maaseudulle	
V:sta 1940 hoitoon jääneitä	190	441	396	528	1,555
V. 1941 hoitoon otettuja	71	125	83	122	401
Yhteensä	261	566	479	650	1,956
Näistä					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	2	8	10	2	22
» kunnan lastenkotiin	16	19	8	11	54
» yksityisiin lastenkoteihin	5	4	6	6	21
» ammattikoulukotiin	1	—	—	—	1
» sairaalaan	2	3	1	1	7
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin yleisen kanslian huoltoon	2	6	2	4	14
luovutettiin vanhempainsa hoitoon	27	68	36	45	176
luovutettiin toisen kunnan huoltoon	1	2	7	6	16
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin yksityishoitoon	17	15	17	31	80
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	14	11	46	34	105
kuoli	—	3	1	—	4
poistettiin muista syistä	2	2	—	6	10
Poistettuja yhteensä	89	141	134	146	510
V:een 1942 jääneitä	172	425	345	504	1,446

Mitä muissa laitoksissa hoidettuihin lapsiin tulee, mainittakoon, että Överby nimisessä ammattikoulukodissa Kirkkonummella oli v:n 1941 aikana 2 poikaa yhteensä 409 päivää ja kodinhoitokoulussa Kirkkonummella 1 tyttö 73 päivää.

Yksityishoitoon annettavia lapsia koetettiin, mikäli mahdollista, sijoittaa sukulaistensa luokse. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivaisuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueilleen asettamien paikallisasiamiesten ja huoltolautakuntien välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston kodissakävijät ja lastenhoidon-neuvoloiden hoitajat, kun taasen maaseudulla tämän tehtävän suorittivat asianomaiset huoltolautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myöskin lastenhuollon tarkastaja apulaisineen koetti eri seuduille tekemillään tarkastusmatkoilla valvoa, että kasvatusta ja hoitoa kasvatuskodeissa oli lasten ikä- ja kehityskautta vastaavaa. Huonoiksi näyttäytyneistä hoitopaikoista siirrettiin lapset parempiin kasvatuskoteihin tai asiallisten syiden vaatiessa myöskin kaupungin omiin lastenhuoltolaitoksiin.

Kaikki kouluiässä olevat hoitolapset saivat käydä kansakoulua, josta vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan. Sitä paitsi toimitti lautakunta 115 kansakoulukurssin suorittaneelle yksityishoitoon sijoitetulle lapselle tilaisuuden saada taipumuksiensa mukaista ammatillista jatko-opetusta seminaareissa, kauppa-, maamies- ja talouskouluissa, konekirjoituskursseilla tai erilaisiin käsityöammatteihin valmistavissa laitoksissa, käyttäen tähän tarkoitukseen yhteensä 177,467: 70 mk, josta saatiin sosiaaliministeriöltä 67,957 mk:n suuruinen korvaus.

Maaseudulle yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten sijoitusalueet selviävät seuraavasta luettelosta:

Sijoitusalue	Lapsia			
	Jäljellä v:sta 1940	Uusia	Eronneita	Jäljellä v:een 1942
Espoo	11	10	2	19
Kirkkonummi	29	4	10	23
Siuntio	9	5	1	13
Vihti	50	6	8	48
Helsingin pitäjä	39	8	8	39
Tuusula	22	4	8	18
Sipoo	7	—	3	4
Nurmijärvi	58	4	4	58
Ylivieska	3	—	—	3
Somero	42	8	7	43
Nurmo	11	4	1	14
Mäntsälä	17	—	1	16
Joroinen	1	—	—	1
Sievi	2	—	1	1
Lohja	7	3	3	7
Eri kunnat	220	66	89	197
Yhteensä	528	122	146	504

Paikallisasiamiehinä toimivat neiti F. Berg Helsingin pitäjässä, rouva J. Carlberg Espoossa, neiti M. Hoffman Kirkkonummella, rouva S. Niinistö Vihdissä, neidit J. Bergström Siuntiossa, H. Savimaa Tuusulassa, M. Byman Sipoossa ja M. Kielomaa Nurmijärvellä, rouva L. Palomäki Lohjalla, opettajat L. Saarikoski Nurmossa ja I. Hyysti Mäntsälässä, kansanopiston johtaja J. Kytömäki Ylivieskassa ja kanttori H. Kantola Somerolla.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 98 lasta 3,876 päivää; näistä yksinomaan sairaalahoittoa saaneita oli 4 poikaa ja 13 tyttöä, 1,522 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 1 poika ja 5 tyttöä.

Ottaen huomioon edellisestä vuodesta siirtyneet, kertomusvuoden aikana huostaanotetut ja hoidosta päästetyt jäi siis turvattomain lasten huoltotoimiston hoiviin v:een 1942, kuten jo aikaisemmin esitetystä yhdistelmästä näkyy, yhteensä 1,724 lasta.

Hoitomaksut yksityisiin perheisiin ja yksityisiin lastenkoteihin sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatusvanhempain sukulaisuudesta y. m. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 150 mk:sta 450 mk:aan kuukaudelta. Tuberkuloottisten lasten hoidosta maksettiin lastenkoti Droppenille 15 mk päivältä. Kun lisäksi otetaan huo-

mioon vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairashoito- ja matkakustannukset kuin myöskin hellyttävissä tapauksissa myönnetty vaateavustukset, tulivat lautakunnan yksityishoitoon sijoittamat normaali-kykyiset lapset aikaisemmin selostettuine jatko-opetuksineen maksamaan yhteensä 5,820,490 mk eli keskimäärin n. 3,380 mk vuodessa kutakin lasta kohden — maksukykyisiltä vanhemmilta ja vierailta kunnilta perittyjä korvauksia sekä valtiolta ammattiopetuskustannuksiin saatua osuutta lukuunottamatta.

Nuorisonhuoltojaosto. Koulunkäyntinsä keskeyttäneisiin lapsiin kohdistuva jaoston toiminta jatkui kevätlukukaudella, koulujen ollessa käynnissä, normaalseen tapaan. Syyslukukaudella, jolloin koulutyö kesäkuussa puhjenneen sodan takia oli säännötöntä, jäi jaoston ja koulujen välinen yhteistyö luonnollisesti vähäisemmäksi.

Jaostolle koulusta poisjääneiksi ilmoitettujen lasten luku oli toimintavuonna yhteensä 467. Suoritettujen tiedustelujen ja kotikäyntien sekä lastensuojeluvirastossa pidettyjen neuvottelujen kautta, jotka vuoden kuluessa nousivat 752:een, saatiin 200 lasta palaamaan kansakouluun. Muut jaostolle ilmoitetuista lapsista olivat keskeyttäneet koulunkäyntinsä seuraavista syistä:

Sairauden takia	13
Esitetty otettavaksi lautakunnan huostaan	15
Siirtynyt toiseen kouluun	40
Oli ansiotyössä	124
Muuttanut paikkakunnalta	73
Kuollut	2
Yhteensä	267

Lasten leikkikenttätoiminta aloitettiin 4 eri kentällä, kuten aikaisemminkin, kesäkuun 3 p:nä ja ilmoittautui näille yhteensä 1,390 lasta siitä huolimatta, että suurissa asutuskeskuksissa vallitsevan elintarvikepulan takia lapsia yleensä koetettiin saada siirtymään entistä enemmän kesäksi maalle. Syttyneen sodan takia oli leikkikenttätoiminta kuitenkin jo juhannusviikolla kokonaan lopetettava. Jo aikaisemmin oli jaosto hankkinut 281 lapselle ilmaisen kesäkodin, mutta heti sodan puhkeamisen jälkeen pyrki joukko eri ikäisiä lapsia myöskin lastensuojelulautakunnan välityksellä maaseudulle. Näistä toimitettiin 888 lasta tilapäisiin siirtoloihin, minkä lisäksi 2,842 varatonta äitiä ja lasta sai jaoston välityksellä vapaan rautatielipun voidakseen matkustaa sukulaistensa tai tuttaviansa luokse maalle. Näin muodoin voitiin muutamien viikkojen kuluessa toimittaa yhteensä 4,011 varatonta äitiä ja lasta maaseudun turvallisempiin oloihin kaupunginhallituksen tähän tarkoitukseen myöntämällä määrärahalla.

Alaikäisten katuammattilaisten toiminnan järjestämiseksi oli jaosto yhteistoiminnassa näiden vakinaisten kaitsijain kanssa. Kengänkiillottajiksi pyrki keväällä 111 poikaa, joista hyväksyttiin 100. Ansiotoimensa ohella pojat osallistuivat kasvitärhatyöskentelyyn sekä Nuorten miesten kristillisen yhdistyksen heille järjestämiin urheilukilpailuihin ja veneretkiin.

Aviottomain lasten huoltotoimisto

Lastenvalvojan välittömässä johdossa toimivan aviottomain lasten huoltotoimiston tärkeimpinä tehtävinä olivat edelleenkin aviottomain lasten tiedusteleminen ja luetteloiminen, elatusvelvollisuuden tutkiminen ja elatussopimusten tai -tuomioiden aikaansaaminen, elatusmaksujen periminen, äitien opastaminen lastenhoidossa sekä lasten sijoittaminen hoitokoteihin ja hoidon valvominen.

Vuoden alkupuolella voitiin näitäkin tehtäviä, edellisen sodan seurauksista selvitettyä, hoitaa jo normaalseen tapaan, mutta kesäkuussa jälleen puhjennut sota saattoi toimiston uudelleen moniin vaikeuksiin. Lastenvalvoja joutui toistamiseen pitkäaikaiseen asepalvelukseen, joten hänen tehtävänsä jäivät kokonaan varamiehen hoidettaviksi. Toisaalta taas elatusvelvollisten joutuminen rintamalle tai työpalvelukseen teki elatusmaksujen perimisen varsinkin viimeksi mainittuun ryhmään nähden tavallista työläämmäksi asianomaisten osoitteen usein muuttuessa. Asevelvollisten puolesta sekä kaatuneiden ja invalideiksi joutuneiden osalta haettiin ja saatiin valtiolta huoltorahoja kertomusvuonna yhteensä 698,742 mk (edellisenä vuonna 431,115 mk).

Toimiston kirjoihin merkittyjen lasten luku oli seuraava:

V:sta 1940 jäljellä olevia	3,092	Luetteloista poistettuja	505
Uusia hoidokkeja	527	V:een 1942 jääneitä	3,114

Toimiston saatua tietoonsa aviottoman lapsen syntymisen tai siirtymisen kaupunkiin taikka aviottoman äidin raskauden merkittiin pääasiassa äidin ilmoituksen perusteella luetteloon tarpeelliset tiedot lapsesta, äidistä ja elatusvelvollisesta sekä ne todisteet, jotka äiti saattoi esittää elatusvelvollisuuden selvittämistä varten. Näihin tietoihin perustuvat seuraavat yhdistelmät, jotka valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien sekä elatusvelvollisten siviilisäätyä, ikää ja ammattia lasten syntyessä:

Äidit siviilisäädyn mukaan:

Naimattomia	2,882
Leskiä tai laillisesti eronneita	190
Naineita	33
Tuntematon	9

Yhteensä 3,114

Elatusvelvolliset siviilisäädyn mukaan:

Naimattomia	1,858
Leskiä tai laillisesti eronneita	164
Naineita	433
Tuntematon	659

Yhteensä 3,114

Äidit iän mukaan:

15—19 vuotiaita	362
20—24 »	1,155
25—29 »	788
30—34 »	447
35—39 »	255
40— »	90

Tuntematon

Yhteensä 3,114

Elatusvelvolliset iän mukaan:

15—19 vuotiaita	115
20—24 »	717
25—29 »	708
30—34 »	439
35—39 »	250
40—49 »	242
50— »	66

Tuntematon

Yhteensä 3,114

Äidit ryhmittivät ammatin mukaan seuraavasti:

Virkamiehiä ja vapaiden ammattien harjoittajia	19	Muita työntekijöitä	345
Maatalouden ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia	22	Yleisessä palveluksessa tai yksityisissä laitoksissa toimivaa palveluskuntaa	30
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia	248	Yksityisten palvelijoita	1,091
Liikeapulaisia ja työnjohtajia	310	Muun elinkeinon harjoittajia	20
Tehdas- y.m. ammattityöntekijöitä	806	Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia	223
		Yhteensä	3,114

Elatusvelvolliset ryhmittivät ammatin mukaan seuraavasti:

Virkamiehiä ja vapaiden ammattien harjoittajia	140	Muita työntekijöitä	494
Maatalouden ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia	152	Merimiehiä ja kalastajia	107
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia	219	Yleisessä palveluksessa tai yksityisissä laitoksissa toimivaa palveluskuntaa	216
Liikeapulaisia ja työnjohtajia	234	Muun elinkeinon harjoittajia	19
Tehdas- y.m. ammattityöntekijöitä	1,079	Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia	454
		Yhteensä	3,114

Lasten sijoittamisessa avustivat äitejä naistarkastajat, jotka yksityisesti tiedustelemalla tai sanomalehdissä ilmoittamalla hankkivat sopivia hoitokoteja. Hoitokustannusten suorittaminen tuotti luonnollisesti varattomille äideille suuria vaikeuksia, minkä vuoksi ne useimmissa tapauksissa suoritettiin lautakunnan puolesta ja velottiin elatusvelvollisilta sopimusten tai tuomioiden sekä äideiltä maksukyvyn mukaan.

Aviottomain lasten hoitoa valvoivat kodissakävijät ja lastenhoidon neuvolain hoitajat käyden tarkastamassa nuorempien lasten hoitopaikkoja kerran kuukaudessa ja vanhempien vähintään 4 kertaa vuodessa. Tällöin seurattiin lasten ruumiillista ja henkistä kehitystä sekä annettiin äideille ohjeita lasten järkipäisessä hoidossa ja kasvatuksessa. Milloin lapsen katsottiin olevan sairashoidon tarpeessa, käytettiin asianomaisen lääkärin apua.

Kodissakävijäin ja lastenhoidonneuvolain hoitajien esittämien tiedonantojen mukaan lasten hoito-olot olivat seuraavat:

Äitinsä luona olevista lapsista sai:		Kasvatusäidin luo sijoitetuista lapsista sai:	
	%		%
Hyvän hoidon	45.9	Hyvän hoidon	66.4
Suhteellisen hyvän hoidon ...	52.7	Suhteellisen hyvän hoidon ...	33.6
Epätyydyttävän hoidon	1.4	Epätyydyttävän hoidon	—
Äidin koti oli:		Kasvatusäidin koti oli:	
Hyvässä kunnossa	50.7	Hyvässä kunnossa	75.8
Suhteellisen hyvässä kunnossa	47.6	Suhteellisen hyvässä kunnossa	24.2
Epätyydyttävässä kunnossa .	1.7	Epätyydyttävässä kunnossa ..	0.0

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli v:n 1941 aikana 53, joista kuollessaan 39 oli sairaalassa, 8 lastenkodissa, 2 kotona, 2 hoitokodissa ja 3 lapsen kuolinpaikka oli tuntematon.

Kuoleman syynä oli:

Äkillinen maha- ja suolitulehdus	12	Synnynnäinen kuppatauti	3
Synnynnäinen heikkous	1	Thottuma	2
Kuuhkokuume	4	Verenmyrkytys	1
Aivokalvontulehdus	1	Äänijänteen kouristus	1
Ravintomyrkytys	7	Äkillinen kouristus	1
Synnynnäinen sydänvika	4	Astma	1
Hinkuyskä	4	Tapaturma	1
Keskasia	4	Tuntematon	6
			Yhteensä 53

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja tavallisesti lasten äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskeisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makoajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määristä ei päästy yksimielisyyteen eikä lapsen äiti vastustanut oikeudenkäyntiä, otettiin elatusvelvollista vastaan haaste sitten, kun lastenvalvoja oli hankkinut todistusaineistoa siinä määrin, että oikeudenkäyntiin oli syytä ryhtyä.

Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskeisellä ja lautakunnan hyväksymällä sopimuksella 135 tapauksessa.

Oikeudessa oli edelliseltä vuodelta siirtyneitä juttuja vireillä 16 ja uusia haasteita otettiin 93. Koska näistä 11 tapauksessa ei vastaajaa saatu laillisesti haastetuksi ja kun 15 juttua sovittiin sekä 22 siirtyi seuraavaan vuoteen, käsiteltiin siis oikeudessa lopullisesti 61 elatusapukannetta. Näistä voitettiin 53, hävittiin 2 riittämättömien todistusten vuoksi ja 6 tapauksessa oli samasta syystä tai siksi, että lapsen äiti kieltäytyi antamasta selvitykseen tarpeellisia tietoja, oikeudenkäynnistä toistaiseksi luovuttava, koska hylkäävä päätös oli selvästi odotettavissa. Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 175 kertaa.

Toimisto antoi aikaisempaan tapaan toisten kuntien lastenvalvojille ja muillekin huoltoviranomaisille pyynnöstä virka-apua lastenvalvojen toimialaan kuuluvissa tehtävissä. Virka-apupyyntöjen kokonaismäärä oli 285.

Lähetettyjen kirjeiden luku oli kertomusvuonna 10,013.

Perimistoimenpiteet. Edellä on jo mainittu, että varsinkin työpalvelukseen joutuneiden elatusvelvollisten muuttaminen vaikeutti elatusmaksujen perimistä, koska se aiheutti asianomaisten alituista tiedustelua ja siitä johtuvaa kirjeenvaihtoa. Elatusmaksuja y.m. korvauksia saatiin kuitenkin kokoon osaksi tosin lisääntyneiden huoltorahojen ansiosta jonkun verran enemmän kuin edellisenä vuonna.

Toimiston tiliasema oli vuoden päättyessä seuraava:

Tulot:

Siirto v:lta 1940:

Kassasaldo	mk	62,942: 05	
Säästötileillä	»	636,088: 95	mk 699,031: —
Helsinkiläisiä elatusmaksuja	»		1,568,819: 75
Ulkokuntalaisia	»		63,385: 35
Korvauksia kunnalle	»		593,656: 95
Käyttövaroja oikeuskuluihin	»		7,382: 80
» tilapäisiin avustuksiin	»		15,303: 45
Oikeuskulujen korvauksia	»		27,181: 70
Tilapäisten avustusten korvauksia.....	»		11,171: 85
Yhteensä mk		2,985,932: 85	

Menot:

Helsinkiläisille äideille lastenhoitoon	mk	1,571,093: 50
Ulkokuntien lastenvalvojille	»	74,917: 05
Elatusmaksukorvauksia kunnalle	»	593,656: 95
Oikeuskulukorvauksia kunnalle	»	4,654: 30
Tilapäisten avustusten korvauksia kunnalle.....	»	239: —
Oikeuskuluja	»	29,910: 20
Tilapäisiä avustuksia	»	26,236: 30
Siirto v:een 1942:		
Kassasaldo	mk	5,494: 65
Säästötilien saldo	»	679,730: 90
Yhteensä mk		2,985,932: 85

Tilapäiset avustukset. Aviottomain lasten ja heidän äitiensä tilapäiseksi avustamiseksi sekä lastenvalvojan oikeus- y.m. kuluihin oli toimiston käytettäväksi varattu lautakunnan menoarvioon 60,000 mk:n suuruisen määräraha. Tämän käyttö ilmenee edellä olevasta tiliselvityksestä. Tilapäiset avustukset jaettiin kodissakävijäin esityksistä joko pieninä raha-avustuksina tai valmiina vaatteina lapsensa kanssa suurimmassa ahdinkotilassa oleville äideille. Tämän lisäksi jaettiin Adolf Holmgrenin lahjoitusrahaston korkovaroista yhteensä 1,000 mk kehoituspalkintoina lapsensa hyvin hoitaneille imettäville äideille. Helsingissä yksityisperheisiin sijoitetuille lapsille ja heidän hoitajilleen järjestettiin tavanmukainen joulujuhla, josta aiheutuneet kustannukset sisältyivät edellä mainittuun määrärahaan.

Holhoussehtävät. Erityisten holhousmääräysten perusteella oli lastenvalvojan holhouksen alaisena kertomusvuoden alussa 37 alaikäistä sekä vuoden päättyessä 35 alaikäistä. Näistä oli 10 varatonta ja 25 alaikäisellä oli varoja tilikauden päättyessä yhteensä 249,538: 75 mk.

Ottolapsiksi hyviin, lapsirakkaisiin perheisiin toimitettiin kertomusvuonna asianomaisten äitien suostumuksella 65 (55) aviotonta lasta.

Kasvattilapset. Lastensuojelulain säännösten mukaan tulee lastensuojelulautakunnan valvoa toiminta-alueellaan olevien kasvattilasten hoitoa ja kasvatusta. Näillä tarkoitetaan sellaisia lapsia, joita yksityiset ilman lastensuojelu- tai huoltolautakunnan välitystä ovat jättäneet vieraan henkilön tai jonkun sukulaisensa hoitoon joko ilman hoitomaksua tai korvausta vastaan. Lastensuojelulautakunnalle ilmoitettiin kertomusvuonna yhteensä

480 (425) kasvattilasta, joista poikia 244 (207) ja tyttöjä 236 (218). Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 397 (337) ja aviolapsia 83 (88). Suurin osa kasvattilapsista oli sukulaistensa luona hoidettavana ja lastensuojeluviraston kodissakävijät huolehtivat kasvattilasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään.

Äitiysavustukset

V. 1941 kokoontui äitiysavustuksia valmistelevasti käsittelevä valio-kunta 24 kertaa ja anomukset ratkaisi lopullisesti lastensuojelulautakunta kokouksissaan.

Avustuksen anojat jättivät hakemuksensa lastensuojeluvirastoon tai lastenhoidon neuvonta-asetuille seuraavasti: lastensuojeluvirastoon 1,112 (edellisenä vuonna 550) ja neuvonta-asetuille 1,245 (edellisenä vuonna 869), joista viimeksi mainituista lastensairaalassa olevaan neuvolaan 40 (84), Töölön 60 (88) ja Toukolan 39 (33) sekä Marian sairaalan neuvolaan 59 (31), Lastenlinnan neuvolaan 162 (127), Maitopisarayhdistyksen lastenhuoltokeskuksiin: Harjutorin 6:ssa olevaan 432 (267), Hauhontien 8:ssa olevaan 227 (130), Martankadun 1:ssä olevaan 14 (10) ja Pohjolankadun 1:ssä olevaan 18 (15), sekä Kättilöopiston äitiysneuvonta-asetalle 194 (25).

Useat lastenhoidon neuvonta-asetat olivat heinäkuusta lähtien vuoden loppuun saakka suljettuina, niiden hoitajien jouduttua sotilastehtäviin; äitiysavustukset hoidettiin tänä aikana lastensuojeluvirastossa.

Lautakunnan käsiteltävinä oli yhteensä 2,357 (1,419) hakemusta, joista 2,197 (1,221) hyväksyttiin ja 160 (198) hylättiin. Hylkäämisen syynä oli kaikissa tapauksissa se, että verotetun tulon määrä ylitti äitiysavustuslaissa säädetyn ylimmän rajan, joka vanhan lain mukaan oli Helsingissä 10,000 mk ja heinäkuun 1 p:nä 1941 voimaan tulleen uuden äitiysavustuslain mukaan 21,000 mk. Uuden äitiysavustuslain 2 §:n 2 momentin suoma harkintaoikeutta lautakunta käytti 36 tapauksessa, joissa avustus myönnettiin siitä huolimatta, että verotettavan tulon määrä ylitti 21,000 mk, kun anojat olivat esittäneet riittävän selvityksen taloudellisen asemansa muuttumisesta t.m.s. avustuksen myöntämiseen vaikuttavasta seikasta.

Äitiysavustuksen hakijoista oli 2,016 (1,072) naimisissa olevaa ja 341 (347) naimatonta. 26 (18) anojaa synnytti kaksoset.

Avustus annettiin 1,074 tapauksessa (588) kokonaan rahassa. Vaatemääräeriä myönnettiin 1,123 (633) anojalle.

Heinäkuun 1 p:nä 1941 voimaan tulleen äitiysavustuslain mukaan kohosi äitiysavustus 450 mk:sta 600 mk:aan jokaista syntyynyttä lasta kohden. 450 mk:n suuruisia avustuksia myönnettiin 879 ja 600 mk:n suuruisia 1,318. Tämän lisäksi saivat nekin anojat, joiden anomus oli käsitelty ennen uuden lain voimaan tuloa, mutta joiden synnytys oli tapahtunut sanotun ajankohdan jälkeen, avustuksen uuden lain mukaisena.

Vuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja v. 1941 myönnettyjä avustuksia yhteensä 1,089,750 mk (508,800 mk), joista sosiaaliministeriön kautta ennakkona saatuja vaatemääräeriä 105,998 mk:n arvosta.

Kuten toisessa yhteydessä jo mainittiin, lähetti lastensuojeluvirasto kertomusvuoden aikana 3,046 (1,908) äitiysavustusasioita koskevaa kirjettä.

Lastenhoidonneuvolat

Paitsi Maitopisarayhdistyksen kunnan avustuksella kaupungin eri osissa ylläpitämää 5 lastenhoidon neuvonta-asemaa sekä Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliiton lukuun Lastenlinnassa toiminutta ja Marian sairaalan yhteydessä olevaa neuvonta-asemaa, lautakunta ylläpiti kolmea kunnallista lastenhoidonneuvola. Näistä toimi yksi Tehtaankadun 1:ssä sijaitsevassa lastensairaalassa, toinen Töölössä Savilankadun 3:ssa ja kolmas Toukolassa Intiankadun 13:ssa.

Lastensairaalassa olevan lastenhoidonneuvolan toiminta-alueena oli edelleenkin Kruununhaka, Kaivopuisto, II ja III kaupunginosa sekä Suomenlinna. Neuvolan lääkärinä toimivat lääketieteen- ja kirurgiantohtorit H. Huhtikangas tammikuun 1 p:stä 31 p:ään, V. Liakka helmikuun 1 p:stä kesäkuun 30 p:ään ja V. Leppo syyskuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään sekä viimeksi mainitun ollessa tilapäisesti poissa 1 kuukauden ajan lääketieteenliseniaatti E. Kivikataja. Hoitajana toimi terveydenhoitaja L. Soini.

Neuvolan kirjoissa oli kertomusvuonna kaikkiaan 1,255 lasta. Heidän vaihtumisensa kertomusvuoden aikana ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

V:sta 1940 siirtyneitä	763	Eronneita	346
Uusia	492	V:een 1942 jääneitä	909

Kirjoihin merkityistä oli uudelleen rekisteröityjä 8.

Lapsen kirjoista poistamisen aiheutti 223 tapauksessa muutto, 6 tapauksessa kuolema, 19 tapauksessa siirtyminen kansakouluun ja 98 tapauksessa jokin muu syy.

Kuolemansyynä oli 1 tapauksessa ravintohäiriö, 1 tapauksessa maha-laukun kouristus, 1 tapauksessa tuberkuloosi, 2 tapauksessa hinkuyskä ja 1 tapauksessa oli syy tuntematon.

Kirjoihin merkityistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 118.

Alle 1 kuukauden ikäisiä tuli kirjoihin 209.

Neuvolan lääkäri otti vastaan kaksi kertaa viikossa alle 2 vuotiaita sekä kerran kuukaudessa 2—7 vuotiaita. Sodan alkaessa keskeytyi lääkärin vastaanotto heinä—elokuun ajaksi. Vastaanottoja oli yhteensä 96 ja oli niillä kävijöiden luku 2,203.

Hoitajan päivittäisillä vastaanottotunneilla oli kävijöiden lukumäärä 2,284. Hoitajan kansliatunteja oli yhteensä 1,123 ja kotikäynteihin käytetty aika 789 tuntia.

Hoitaja teki seuraavat kotikäynnit:

Neuvolan hoidokkien luokse:

Alle 2 vuotiaiden lasten luokse	1,264	
2—7 » » »	318	1,582
Aviottomien lasten luokse		463
Kirjoihin merkitsemättömien lasten luokse		302
Raskaana olevien naisten luokse		63
Asiakäyntejä		126
Hukkakäyntejä		362
	Yhteensä	2,898
Näistä oli sairaskäyntejä.....		79

Sairaskäyntien aiheena oli ripuli 5, katarri 2, hinkuyskä 26, sikotauti 1, rauhasturvotus 1, keuhkokuume 1, angiina 3, astma 1 ja vesirokko 3 tapauksessa. Muut tapaukset olivat kuumetta, nuhaa ja yskää.

2 lasta toimitettiin sairaalaan. Valohoitoa annettiin 8 lapselle. Neuvolan lääkäri rokotti 118 lasta. Pirquet-koe tehtiin 133 lapselle.

Suomenlinnan työhön vaikutti nykyinenkin sota varsin haitallisesti, koska alue katsotaan sota-alueeksi ja pääsy sinne oli kielletty useamman kuukauden aikana. Siellä pidetyillä lääkärin vastaanotoilla oli kävijöiden luku 83. Vuoden lopussa oli neuvolan kirjoissa 53 siellä asuvaa lasta. Kotikäyntejä tehtiin 78.

Äitiysavustushakemuksia jätettiin 40.

Muusta avustustoiminnasta mainittakoon, että vaateapua toimitettiin 4 kotiin. Lastenvaunut ja käräyt lainattiin 12 kotiin. Adolf Holmgrenin lahjoitusrahaston korkovaroista toimitettiin 2 naimattomalle äidille 300 mk:n suuruinen imetyspalkkio. Joulupaketti lahjoitettiin 18 kotiin. Varattomille lapsille hankittiin vahvistavia lääkkeitä yhteensä 496 mk:n arvosta.

Valistustarkoituksessa järjestettiin äideille 2 pienten lasten hoitoa käsittelevää luentosarjaa ja oli näille luennoille osallistuneiden lukumäärä 43. Äitien virkistykseksi järjestettiin äitienpäivä- ja joulujuhla. Puhujina esiintyivät rouva I.-L. Kilpeläinen ja pastori K. F. Palomäki. Osanottajia oli n. 500.

Neuvolan taloudellisena tukena toiminut rouvien ompeluseura kokoon-tui 15 kertaa.

Oppilasopetusta seurasivat kevätlukukaudella valtion sairaanhoito- ja kättilöoppilaat ja syyslukukaudella kättilöoppilaat.

Töölön lastenhoidonneuvolan toiminta-alueena oli Töölö, Meilahti ja Ruskeasu. Alue oli jaettuna kahteen piiriin, niiden välisenä rajana Linnan-koskenkatu.

Neuvolan lääkärinä toimi lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma, sekä hoitajina terveydenhoitajat H. Parviala, L. Sarvi ja sodan aikana A. Björkman.

Neuvolan kirjoissa oli vuoden kuluessa 1,701 lasta, näistä aviottomia 58. Sitä paitsi oli valvonnanalaisia lastensuojelulautakunnan hoidokkeja 76. Kuukausittain oli kirjoissa keskimäärin 590 lasta.

Alle 1 kuukauden ikäisinä tuli neuvolan kirjoihin 303 lasta.

Lasten vaihtuminen ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

V:sta 1940 jäljellä olevia	943	Eronneita	231
Uusia	758	V:een 1942 jääneitä	1,470

Uusista lapsista oli uudelleen kirjoihin merkittyjä 24.

Kirjoista poistamisen aiheutti 12 tapauksessa kuolema, 125 tapauksessa poismuutto, 1 tapauksessa 7 ikävuoden täyttäminen ja 93 tapauksessa jokin muu syy.

Kuolemansyynä oli aivokalvontulehdus 2 tapauksessa, tuberkuloottinen aivokalvontulehdus 1, yleinen myrkytys 2, kouristukset 1, maha- ja suolitulehdus 2, tuberkuloosi 1, keuhkokuume 1, vesirokko 1 sekä yleinen heikkous ja vajaakykyisyys 1 tapauksessa.

Lääkärin vastaanottoja pidettiin alle 7 vuotiaille lapsille alkuvuodesta 4 kertaa viikossa ja sodan aikana 2:sti viikossa. Lääkärin vastaanotoilla kävi

2,311 alle 2 vuotiasta lasta, 304 yli 2 vuotiasta, 168 rokotettavaa ja 146 lasta rokkojaan näyttämässä sekä 36 muuta asiakasta eli yhteensä 2,965 henkilöä.

Hoitajat pitivät jokapäiväisiä aamuvastaanottoja sekä rauhan aikana yhden iltavastaanoton viikossa, joilla kävi 322 raskaana olevaa naista, 5,756 alle 2 vuotiasta ja 533 yli 2 vuotiasta lasta sekä 1,148 muuta asiakasta eli yhteensä 7,759 henkilöä.

Valohoitoa annettiin neuvolassa 90 lapselle. Kunnan avustusta nauttivien perheiden lapset saivat sitä ilmaiseksi; muut maksoivat 5 mk kerralta.

Pirquet-koee tehtiin 238 lapselle.

Hoitajat tekivät seuraavat kotikäynnit:

Neuvolan hoidokkien luokse:

Alle 2 vuotiaiden lasten luokse	751	
2—7 » » »	23	774
Aviottomien lasten luokse		315
Kirjoihin merkitsemättömien lasten luokse.....		359
Raskaana olevien naisten luokse		141
Sairaskäyntejä		82
Asiakäyntejä		285
Hukkakäyntejä		605
	Yhteensä	2,561

Sairaskäyntien syynä oli vesirokko 2, hinkuyskä 2, angiina 3, keuhkokuume 1, kurkkutulehdus 2, korvatulehdus 2, kuume 12, yskä 22, ripuli 16, ihottuma 14 ja oksennukset 6 tapauksessa.

Äitiyshuoltoa jatkettiin rauhan aikana yhteistoiminnassa naistenklinikan kanssa. Kirjoissa oli 102 raskaana olevaa naista. Äitiysavustuksia jaettiin neuvolan välityksellä 60 äidille. Sodan aikana äitiysavustukset jaettiin kokonaan lastensuojeluviraston kautta.

Neuvolan kerho kokoontui kevätkaudella vain kerran. Lainavarastoa hoiti edelleen kerhon palkkaama henkilö.

Töölön sokeritehdas lahjoitti kerhon työn tukemiseksi 5,000 mk, mikä lahjoitus suurella kiitollisuudella tässä mainitaan.

Kevätkaudella pidettiin luentosarja pienten lasten hoidosta.

Kesäkuun puolivälissä joutuivat sekä neuvolan lääkäri että molemmat hoitajat puolustuslaitoksen määräämiin tehtäviin. Syyskuun lopulla alkoivat jälleen tohtori U. Muroman vastaanotot neuvolassa, ja marraskuun puolivälissä palasi neiti L. Sarvi neuvontatyöhön. Rouva A. Björkman toimi hoitajan sijaisena kesäkuun lopusta vuoden loppuun saakka.

Valtion terveydenhuolto-opiston sekä valtion sairaanhoitajatarkoulun oppilaat seurasivat työtä neuvolassa rauhan aikana, kättilöopiston oppilaat koko vuoden ajan.

Toukolan lastenhoidonneuvolan toiminta-alue käsitti Annalan, Arabian, Kumpulan, Toukolan ja Vanhankaupungin asutusalueet. Sitä paitsi valvoi neuvolan hoitaja avioliiton ulkopuolella syntyneet sekä hoitokodeissa olevat lapset Käpylässä ja Vallilassa. Näitä lapsia oli toimintavuonna yhteensä 226. Työ kohdistui pikkulasten ja äitien huoltoon. Lääkäreinä toimivat äitienhuollossa lääketieteenlisensiaatti E. Holmberg — hänen ollessa estyneenä sodan johdosta toimi hänen sijaisenaan lääketieteen- ja kirurgiantohtori

K. Turpeinen — ja pikkulastenhuollossa lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma, joka sotakomennuksen takia oli poissa heinäkuun 17 p:stä syyskuun 19 p:ään. Neuvolanhoitajana toimi terveydenhoitaja L. K. Hirstiö ja hänen ollessaan sotakomennuksella sijaisena terveydenhoitaja A. Björkman, joka kuitenkin hoiti vain vastaanotot suorittaen ainoastaan välttämättömimmät kotikäynnit.

Neuvolan kirjoissa oli kertomusvuonna yhteensä 530 lasta, joiden vaihtuminen näkyi seuraavista luvuista:

Vlta 1940 siirtyneitä	396	Poistettuja	112
Uusia	132	V:een 1942 jääneitä	416

Lapsen kirjoista poistamisen aiheutti 2 tapauksessa kuolema, 70 tapauksessa lapsen muutto pois piiristä, 11 tapauksessa 7 ikävuoden täyttäminen ja 29 tapauksessa jokin muu syy.

Kuoleman aiheuttajana oli 1 tapauksessa influenssa ja 1 tapauksessa tapaturma.

Lastenlääkärillä oli vastaanottoja joka arkitorstai, paitsi heinäkuun 17 p:n ja syyskuun 19 p:n välisenä aikana, yhteensä 38 kertaa. Näillä vastaanotoilla kävi alle 2 vuotiaita lapsia 450, 2—7 vuotiaita lapsia 69 ja muita henkilöitä 7, yhteensä 526.

Hoitajan vastaanottoja oli kaikkiaan 297. Kävijöiden lukumäärä näillä vastaanotoilla oli yhteensä 2,219. Vastaanottoihin, toimistotyöhön, kotikäynteihin sekä neuvolan hoitoon käytettiin 2,004 tuntia.

Hoitajan kotikäynnit jakautuivat seuraavasti:

Neuvolan hoidokkien luokse:

Alle 2 vuotiaiden lasten luokse	444	
2—7 » » »	87	531
Aviottomien lasten luokse		819
Kirjoihin merkitsemättömien lasten luokse		174
Raskaana olevien naisten luokse		280
Asiakäyntejä		252
Hukkakäyntejä		411
		Yhteensä 2,467

Neuvolan kirjoissa olevien lasten luokse tehdyistä käynneistä oli 30 sairaskäyntiä, joista 28 käyntiä alle 2 vuotiaiden ja 2 käyntiä 2—7 vuotiaiden lasten luokse. Syyt sairaskäynteihin olivat seuraavat: yskä 1, kuume 6, ripuli 4, keskikorvantulehdus 1, syyhy 3, hinkuyskä 2, suunlimakalvon-tulehdus 1, vesirokko 2 ja vihurirokko 2 tapauksessa.

Valohoitoa annettiin 27 lapselle. Pirquet-koetehtiin 89 lapselle. Touko-kesäkuulla ja syys-marraskuulla toimitettiin neuvolassa ilmainen rokotus, jolloin rokotettiin yhteensä 55 lasta.

Äitiyshuoltoa varten oli lääkärin vastaanottoja joka arkiperjantai, yhteensä 45. Näillä vastaanotoilla kävi 552 äitiä. Hoitajan vastaanotoilla kävi 194 äitiä. Verinäyte W. R.- ja Kahn-tutkimusta varten otettiin 61 äidistä. Hemoglobini määrättiin jokaisesta uudesta äidistä ensi kerralla sekä uudelleen raskauden 7 kuukautena ja jatkuvasti niistä äideistä, joiden veriprosentti oli alhainen.

Äitiyshuollettavien vaihtuminen ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

V:sta 1940 jäljellä olevia äitejä	70	Eronneita	126
Uusia	103	V:een 1942 jääneitä	47

Syynä poistoihin oli kuolema 1 ja keskenmeno 4 tapauksessa; muissa tapauksissa luonnollinen synnytys.

Äitiysavustuksia annettiin 39 äidille, joista rahassa 29 sekä rahassa että vaatepakkauksena 10 äidille.

Synnytyksen jälkeistä tarkastusta jatkettiin, ollen sitä varten vastaanotto kerran kuukaudessa.

Luentosarja pikkulapsen hoidossa pidettiin sekä keväällä että syksyllä. Osanottajia oli yhteensä 7 äitiä.

Avustuksena voitiin lahjoittaa vuorineuvoksetar K. Herlitzin johtaman ompeluseuran valmistamia vaatteita. Pienemmin, eri henkilöiltä saaduina rahalahjoin ostettiin vitolia, rachitosea, kalkkia y. m. s. aineita vähävaraisille perheille. Jouluvastuksia saatiin Osuusliike Elannolta, Siirtomaatavaraliike S. Björkrothilta sekä muutamilta yksityisiltä henkilöiltä.

Neuvolasta lainattiin, kuten ennenkin, lasten vuoteita ja rattaita.

Terveystenhoito

Vastaanotto- ja ammattioppilaskotia, Kullatorpan lastenkotia ja koulukoteja valvovan lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroman selostus vallinneesta terveydentilasta ja terveydellisistä olosuhteista mainituissa laitoksissa v. 1941 oli seuraavan sisältöinen:

Ohjesäännön mukaisia tarkastuksia ei voitu kertomusvuonna pitää kaikissa koulukodeissa, koska asianomainen lääkäri sotapalveluksen johdosta oli siihen estyneenä. Kuitenkin Helsinkiin sijoittuneena voi hän toimia vastaanotto- ja ammattioppilaskodin kuin myöskin Kullatorpan lastenkodin ja Toivolan koulukodin lääkärinä. Ryttylässä, Toivoniemessä ja Tavolassa sattuneissa äkillisissä sairastapauksissa turvauduttiin, koulukodin etäisen aseman vuoksi Helsingistä, paikallisen lääkärin apuun. Muissa tapauksissa huolehti sairaanhoidosta lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma.

Tautitapaukset näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

Tauti	Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	Ryttylä	Toivoniemi	Tavola	Toivola	Kullatorppa	Yhteensä
Vesirokko	—	—	—	—	4	—	4
Hinkuyskä	—	—	—	—	2	16	18
Sikotauti	13	3	—	—	—	—	16
Keltatauti	—	16	—	—	—	—	16
Influenssa	3	47	3	3	—	—	56
Angiina	—	4	—	—	1	3	8
Syyhy	3	—	—	—	2	—	5
Tuberkuloosi	1	—	—	—	—	—	1
Tuberkuloottiset rauhaset	—	—	—	—	1	—	1

Tauti	Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	Ryttylä	Toivoniemi	Tavola	Toivola	Kullatorppa	Yhteensä
Keuhkokuume	1	—	—	—	—	1	2
Keuhkokatarri	—	19	2	5	—	—	26
Kurkkutulehdus	—	7	2	2	—	—	11
Korvatulehdus	2	—	1	—	1	—	4
Silmätulehdus	—	1	—	—	—	—	1
Umpisuolentulehdus ...	2	1	—	—	—	—	3
Nokkosrokko	—	—	—	—	2	—	2
Kaatumatauti	—	—	—	—	2	—	2
Ihottuma	—	1	—	—	—	—	1
Paiseet	—	12	6	3	—	—	21
Luunmurtuma	—	1	—	—	—	—	1
Niveltulehdus	—	4	—	—	—	—	4
Yhteensä	25	116	14	13	15	20	203

Kulkutaudin luontoisina esiintyivät vesirokko, hinkuysä, sikotauti, keltatauti ja influenssa.

Tapaturmia sattui Ryttylässä 1 luunmurtuma ja 9 pienehköä lihas-haavaa.

1 kuolemantapaus oli Kullatorpan lastenkodissa, jolloin eräs idiootti, heikko lapsi, kuoli hinkuyskään.

Asunto-olot olivat olosuhteisiin nähden hyvät. Kuitenkin erinäisiä epäkohtia esiintyi Toivolassa.

Yleinen siisteys oli kaikissa laitoksissa hyvä. Ruoanvalmistusmahdollisuudet olivat niinkään hyvät, paitsi Ryttylässä olisi toivottavaa, että keittiöhöyryt voitaisiin tehokkaammalla tavalla saada poistetuksi.

Ruoka oli nykyiseen vaikeaan elintarvikepulaankin katsoen kohtalaisen hyvää, mikä ilmenee seuraavassa yhdistelmässä esiintyvistä hoidokkien keskimääräisestä painon lisäyksestä:

	Kg		Kg
Vastaanottokoti	4.1	Tavola	2.2
Ryttylä	4.4	Toivola	3.4
Toivoniemi	3.7	Kullatorppa	1.0

Lapsille annettiin yleensä raakoja vihanneksia sekä heikoimmille kalanmaksaöljyä tai vitolia (A- ja D-vitamiinia) vitamiinitarpeen tyydyttämiseksi.

Ruoan säilytys oli yleensä moitteetonta.

Peseytyminen oli niinkään asiallista. Lämmintä vettä käytettiin kylminä vuodenaikoina. Kesällä taas on niissä laitoksissa, missä järvi tai joki on lähellä, peseydytty siellä. Saunassa lapset yleensä olivat kerran viikossa.

Vaatetus oli moitteetonta ja vuodevaatteet hyvät sekä tarkoituksenmukaiset.

Koulukoteihin sijoitettujen lasten hampaidenhoidosta huolehti edelleen kaupungin kouluhammasklinikan johtaja T. H. Ekman suorittaen hampaiden korjaukset kauempana sijaitsevista laitoksista lautakunnan

tätä tarkoitusta varten hankkimilla välineillä. Vastaanotto- ja ammattioppilaskotien hoidokit sekä Toivolan koulukodin oppilaat kävivät tarpeen vaatiessa kouluhammasklinikassa.

Sofianlehdon pikkulastenkodin sekä Reijolan lastenkodin valvontalääkäri, lääketieteenlisensiaatti R. Granholm jätti näissä laitoksissa kertomusvuonna vallinneesta terveydentilasta seuraavan sisältöisen selostuksen:

Sofianlehdon pikkulastenkodissa oli vuoden alussa niinkuin edellisen vuoden viimeisinä kuukausinakin paljon vaikeita vatsa- ja suolitulehdustapauksia. Myöskin kesällä oli verraten paljon vatsatauteja, vaikka yleensä lievempää laatua. Etenkin sairastui suuri osa nuorimmista lapsista ja tähän tautiin kuoli 5 alle 1 vuotiasta, heistä 3 sairaalassa ja 2 kodissa, toinen heistä idiootti. Talven ja kevään kuluessa oli myös paljon nuhakuu- metta, usein kyllä vain pari päivää kestävä, ja influenssaa sekä keuhko- putkentulehdusta. Influenssan laatuiseen infektiin kuoli 1 alle ja 1 yli vuoden vanha lapsi. Toisella heistä oli vaikea riisitauti ja oli häntä aikai- semmin hoidettu synnynnäisen syfiliksen tähden sairaskodissa. 1 pieni alle 1 vuotias lapsi kuoli munuaistulehdukseen.

Vuoden kuluessa hoidettujen lasten lukumäärä oli 247 ja kuolleisuuspro- sentti siis 3.24.

Seuraavassa taulukossa on lueteltu kodissa sattuneet sekä lapsissa hei- dän kotiin tullessaan todetut tautitapaukset ja muut säännöttömyydet:

Tauti	N ä i s t ä				
	Alle 1 vuotiaita lapsia	Yli 1 vuotiaita lapsia	Yhteensä	hoidettiin sai- raalassa	kuoli
Vatsa- ja suolitulehdus	29	15	44	11	5
Suun limakalvontulehdus ..	—	10	10	—	—
Angiina	3	3	6	—	—
Influenssa ja nuhakuume ..	22	40	62	1	2
Keuhkoputkentulehdus	18	23	41	—	—
Keuhkotulehdus	4	1	5	—	—
Hinkuyskä	1	—	1	1	—
Korvatulehdus	10	10	20	—	—
Lymfaraubastulehdus	5	5	10	—	—
Virtsatiehyyeiden tulehdus .	3	—	3	—	—
Munuaistulehdus	1	—	1	—	1
Vesirokko	6	5	11	—	—
Vihurirokko	1	1	2	—	—
Paise	—	3	3	—	—
Ihottuma	2	5	7	—	—
Riisitauti	14	3	17	—	—
Kouristustauti	—	3	3	—	—
Vesipää	1	—	1	—	—
Synnynnäinen heikkous ...	4	—	4	—	—
» sydänvika .	—	1	1	—	—
Synnynnäiset epämuodos- tumat	2	—	2	—	—
Tyrä	3	—	3	—	—
Vajaakykyisyys	2	7	9	—	—
Yhteensä	131	135	266	13	8

Sairaalassa hoidetut olivat kaikki alle 1 vuotiaita lapsia.

Reijolan lastenkodissa oli terveydentila verrattain hyvä. Tauteja oli vähän ja yleensä lievää laatua, eikä kuolemantapauksia sattunut laisinkaan. Hoidettujen lasten lukumäärä oli 107.

Sattuneet tautitapaukset näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

Influenssa ja nuhakuume	6	Sikotauti	4
Angiina	2	Suurentuneet nielurisat	4
Keuhkoputkentulehdus	2	Paise	1
Korvatulehdus	3	Ihottuma	1
Lymfarauhastulehdus	2		
		Yhteensä	25

Menot ja tulot

Lastensuojelutoiminnan aiheuttamat bruttomenot olivat v. 1941 lautakunnan tilinpäätöksen mukaan 19,613,534: 05 mk, jakautuen seuraaviin eriin:

	Mk
Lastensuojelulautakunta	1,533,587: 85
Lastenkodit	3,109,877: 30
Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	1,848,784: 15
Toivolan koulukoti	1,156,737: 50
Kasvatuksellisesti laiminlyötyjen lasten koulukodit	2,706,124: 95
Lastenhoidonneuvolat	245,540: 70
Sijoitus yksityishoitoon ja jatko-opetus	5,099,755: 05
Keuhkotautisten lasten hoito	678,788: —
Tylsämielisten, aistiviallisten ja raajarikkoisten lasten erikoishoito ja opetus	596,945: 30
Lasten hammashoito, kesävirkestystoiminta sekä matkakulut	123,870: 05
Lastenvalvojan kansliamenot sekä aviottomain lasten avustaminen	38,909: 55
Koulukotien maatilat	1,893,613: 65
Avustukset yksityisille lastensuojeluyhdistyksille	581,000: —
Yhteensä	19,613,534: 05

Näiden menojen lisäksi oli rakennustoimiston tilille viety alla mainittujen lastenhuoltolaitosten huoneistojen korjauskustannuksia seuraavat määrät:

	Mk
Sofianlehdon pikkulasten koti	90,073: 75
Reijolan lasten koti	12,182: 05
Kullatorpan lasten koti	14,887: 50
Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	18,829: 10
Ryttylän koulukoti	63,921: 75
Toivoniemen koulukoti	34,557: 95
Toivolan koulukoti	190,939: 50
Yhteensä	425,391: 60

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot nousivat v. 1941 7,108,873: 05 mk:aan jakautuen seuraaviin eriin:

Lastenhoidosta saatua korvausta:

	Mk	Mk
valtiolta	407,968: 75	
vierailta kunnilta	1,304,350: 70	
yksityisiltä korvausvelvollisilta	713,732: 55	2,426,052: —
Koulukotien valtionapu v:lta 1941		1,704,222: —
Koulukotien oppilastöistä		107,830: 10
Ammattioppilaskodin hoidokeilta		43,836: 20

Maatilat tilittäneet:

Ryttylän ja Siltalan tilat	1,238,584: 20	
Toivoniemen tila	344,251: 40	
Toivolän tila	550,547: 50	2,133,383: 10
Laitosten ja maatilojen henkilökunnan suorittamat luontoisetujen korvaukset		972,962: 90
Lastenhoidonneuvolaan valohoitomaksut		2,150: —
Yhteensä		7,390,436: 30

Kun nämä tulot vähennetään edellämainittujen kustannusten yhteissummasta 20,038,925: 65 mk:sta, jää kaupunginkassaa rasittaviksi nettomenoiksi 12,648,489: 35 mk eli 1,663,780: 50 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Koulukoteihin kuuluvien tilojen maatalouskirjanpidossa, jossa on huomioitu myöskin vuoden lopussa olevat maatalousvarastot, tehtiin tilinpäätös siten, että laitosten käyttämistään rakennuksista maataloille suorittamat vuosivuokrat, Toivoniemessä 53,100 mk, Ryttylässä 359,350 mk ja Toivolassa 96,600 mk eli yhteensä 509,050 mk, joista laitosten tuloihin sisältyy 30 %:n valtionapu, siirrettiin kaupunginkassaan kaupungin näihin kiinteistöihin sijoittamien pääomien korkohyvitykseksi. Näiden suoritusten sekä erinäisten maanparannus- ja maatalousrakennuskustannusten kuoletusten jälkeen osoitti maataloustilien päätös voittoa Toivoniemessä 12,677: 85 mk, Ryttylässä 11,822: 30 mk ja Toivolassa 13,671: 80 mk eli yhteensä 38,171: 95 mk. Kunkin tilan nettotuotto otettiin vähennyksenä huomioon koulukotien valtionavun lopputilityksessä.

Eri laitosten varsinaiset menot, yksityishoitoon lähetettyjen lasten vaatetus sekä henkilökunnan luontoiseduistaan suorittama korvaus toimihenkilöiden palkoista poisluettuna, nousivat v. 1941 seuraaviin määriin:

	Kalkkiaa, mk	Lasta ja päivää kohden, mk	Lasta ja vuotta kohden, mk
Sofianlehdon pikkulastenkoti	1,793,810: 20	51: 57	18,822: 12
Reijolan lastenkoti	498,947: 15	39: 59	14,451: 33
Kullatorpan lastenkoti	374,837: —	32: 56	11,886: 66
Vastanottokoti	1,355,680: 65	55: 95	20,423: 62
Ammattioppilaskoti	317,842: 80	48: 13	17,569: 68
Ryttylän koulukoti	1,853,871: 85	61: 62	22,493: 96
Toivoniemen koulukoti	428,809: 40	29: 70	10,842: 77
Tavolan koulukoti	241,158: 70	20: 67	7,546: 55
Toivolän koulukoti	1,059,675: 70	44: 80	16,353: 71
Yhteensä	7,924,633: 45	46: 73	17,059: 41

Edellä mainitut päiväkustannukset jakautuivat eri laitoksissa seuraavalla tavalla:

Menoerä	Lastenkodit			Vastaan- otokoti	Ammatti- oppilaskoti	Koulukodit				Kaikkiaan	
	Sofian- lehto	Reijola	Kulla- torppa			Ryttyä	Toivo- niemi	Tavola	Toivola		
Markkaa ja penniä											
Palkkaukset	22 23	22 35	19 67	19 29	12 13	29 76	14 37	11 10	23 85	21 38	
Vuokra, lämpö ja valo	20 23	8 52	4 76	24 20	22 69	19 10	4 70	2 34	8 26	14 55	
Ruokinta	3 66	4 37	4 14	5 80	7 73	7 62	6 95	4 52	8 46	5 92	
Vaatetus ja kalusto	2 99	3 16	2 82	4 01	3 18	3 24	2 51	1 96	2 74	3 04	
Muut menot	2 46	1 19	1 17	2 65	2 40	1 90	1 17	—	75	1 49	1 84
Yhteensä	51 57	39 59	32 56	55 95	48 13	61 62	29 70	20 67	44 80	46 73	

Jos otetaan huomioon myöskin rakennustoimiston omilla määrärahoil-
laan eri lastenhuoltolaitoksissa suorittamat huoneistojen korjauskustan-
nukset, yhteensä 425,391: 60 mk, saadaan keskikustannukseksi lasta ja
päivää kohden kaikissa laitoksissa 49: 25 mk sekä lasta ja vuotta kohden
17,975: 15 mk.

Edelliseen vuoteen verraten kohosivat lasten varsinaiset hoitokustannuk-
set kaikissa laitoksissa, enimmäin vastaanotto- ja ammattioppilaskodissa,
mikä johtuu paitsi yleisestä hintojen kallistumisesta myöskin siitä, ettei
niissä ollut pitkin vuotta täyttä määrää hoidokkeja.

Yksityisen lastensuojelutoiminnan tukeminen

Niinkuin edellä olevasta menojen luettelosta ilmenee, jaettiin lasten-
suojelulautakunnan menoarvioon merkityistä v. 1941 avustuksina yksi-
tysille lastensuojelujärjestöille yhteensä 581,000 mk. Tästä saivat *Lasten-
työkotiyhdistys* kouluikäisten lasten päiväkotien ylläpitoa varten 125,000
mk; *Yhdistys koteja kodittomille lapsille* Haagassa ylläpitämänsä lasten
vastaanottokodin avustamiseksi 16,000 mk; *Kenraali Mannerheimin lasten-
suojeluliitto* lastenlinnan neuvonta-aseman ylläpitämiseksi 35,000 mk sekä
saman liiton Helsingin osasto yksinäisiä naisia ja heidän lapsiaan varten
ylläpitämänsä Sophie Mannerheimin kodin tukemiseksi 40,000 mk; *Suomen
lastenhoitoyhdistys* lastenkotiensa avustamiseksi 120,000 mk; *Helsingin
kaupunkilähetys* ylläpitämiensä Korson poikakodin, Kilon tyttökodin ja
Pasilan lastenhuoltolan avustamiseksi 30,000 mk; *Maitopisarayhdistys*
avunannosta äitiysavustuksien jakamisessa ja lastenhuoltoasemien ylläpi-
toa varten 200,000 mk; sekä *Pelastusarmeija* sen ylläpitämien lastenkotien
ja lastenseimien tukemiseksi 15,000 mk.

Näiden avustuksien lisäksi jakoi kaupunginhallitus lautakunnan tilien
ulkopuolella yleishyödyllisten yritysten ja laitosten määrärahasta lasten-
suojelutarkoituksiin yhteensä 90,500 mk. Näistä varoista saivat *Helsingin
nuorten miesten kristillinen yhdistys* sekä sen Sörnäisissä, Vallilassa, Touko-
lassa, Pasilassa ja Käpylässä toimivat osastot suorittamansa nuoriso- ja
poikatyön tukemiseksi yhteensä 16,000 mk; *Svenska kristliga föreningen
av unga män* kasvatussosiaalisen työnsä tukemiseksi ja vähävaraisten

poikain kesävirkestystoimintaa varten 3,500 mk; *Helsingin nuorten naisten kristillinen yhdistys* ylläpitämäänsä tyttökotia ja kasvatussosiaalista työtänsä varten 17,000 mk; *Helsingin poikakotiyhdistys* kahden ylläpitämänsä poikakodin tukemiseksi 11,000 mk; *sairaanhoidajatar H. Kivimäki* Leppävaarassa sijaitsevan pikkulastenkotinsa avustamiseksi 7,000 mk; *Carilas niminen lasten kesäsiirtola* toimintansa tukemiseksi 2,500 mk; *Teollisuusseutujen evankelioimisessa* Kalliolan poika- ja tyttökerhotyön kannattamiseksi 12,000 mk; *Lastenkoti Bethel* Haagassa 4,000 mk; *Kottby svenska barnträdgård* 1,500 mk; *Kaupunkilähetys* vapaan lasten- ja nuorisotyön sekä lasten kesäsiirtola- ja puutarhatoiminnan tukemiseksi 15,000 mk; ja *Naisylioppilaiden kristillisen yhdistyksen sosiaalinen kerho* toimintaansa varten 1,000 mk.

Kaupungin avustamain yksityisten lastenhuoltolaitosten toiminnan valvominen oli lähinnä lautakunnan lastenhuollontarkastajan tehtävänä, ja on hän antanut tässä suhteessa tekemistään havainnoista kaupunginhallitukselle eri selostuksen.

Lahjoitusrahastot

Lastensuojelulautakunnalle kuului muutamia varattomien lasten hyväksi lahjoitettuja rahatoimiston hoidossa olevia rahastoja. Sen lapsensa itse imettäville äideille kehoituspalkkioina, jaetun 1,000 mk:n lisäksi, mistä on jo mainittu toisessa yhteydessä, myönnettiin näiden rahastojen korkovaroista kertomusvuoden kuluessa kahdelle pojalle opintojensa tukemiseksi yhteensä 5,537: 50 mk. Nämä menot huomioonottaen nousivat näiden rahastojen pääomat ja käytettävissä olevat korkovarot joulukuun 31 p:nä 1941 seuraaviin määriin:

	Pääoma, mk	Korot, mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto turvattomille äideille ja lapsille	40,000: —	7,105: —
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto ..	8,501: 50	1,207: 25
Bergman-puolisoiden lahjoitusrahasto jatko-opetuksen hankkimiseksi turvattomille lapsille	61,000: —	6,470: 15
M. Kotschakin lastenvaatusrahasto	52,460: 55	2,955: 55
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	39,592: 30	—
Johan Gustaf Rosenbergin rahasto	11,877: 90	2,410: 15
Lasten kesäsiirtolain rahasto	20,350: 35	4,129: 35
Yhteensä	233,782: 60	24,277: 45

Hyvösen lastenkoti

Lastensuojelurahastoihin kuuluu myöskin aviopuolisoiden G. ja M. Hyvösen kaupungille lahjoittama omaisuus, jonka pääoma oli kertomusvuoden lopussa 2,075,559: 80 mk sekä käytettävissä olevat korot 96,636: 75 mk. Tämän rahaston korkovaroilla ylläpidetään Kotkankadun talossa n:o 14 n. 30 hoitopaikkaa käsittävää lastenkotia puutteenalaisille suomea tai ruotsia puhuville eri ikäisille lapsille. Laitoksen hoidokeilla on myöskin oma Hyvölä niminen kesäkoti Vihdin pitäjässä Enäjärven rannalla. Lastenkodin hallintoa hoitaa lastensuojelulautakunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan valitsema johtokunta, johon kertomusvuonna kuuluivat talous-

neuvos M. Sillanpää puheenjohtajana sekä muina jäseninä lastentarhain-tarkastaja E. Borenus, varatuomari M. Mustakallio, kansakoulujen taloudenhoitaja S. Ojanne ja professori A. Ylppö.

Lastenkodin johtajana sekä samalla johtokunnan sihteerinä toimi neiti L. Siirala ja lääkärinä lääketieteenlisensiaatti R. Granholm. Lisäksi kuului laitoksen henkilökuntaan lastentarhanopettaja, 2 lastenhoitajaa, keittäjä, siivooja ja ompelija. Johtaja Siirala oli virkavapaana koko vuoden; hänen sijaisenaan toimi neiti I. Suominen. Lokakuun 1 p:stä lukien otettiin v.t. hoitajaksi neiti S. Vepsäläinen.

Lapsia oli kodissa kaikkiaan 33, joista poikia oli 19 ja tyttöjä 14. Edellisestä vuodesta oli jäljellä 32 lasta ja vuoden aikana otettiin kotiin 1 uusi lapsi. Kodista muutti pois 3 lasta ja 30 lasta jäi kodin hoitoon v:ksi 1942. Lasten ikä vaihteli 3 vuodesta 18 vuoteen. Huoltopäiviä oli kaikkiaan 11,040.

Lasten terveydentila oli kohtalaisen hyvä.

Lastenkodin menot v. 1941 olivat seuraavat:

Menoerä	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk	Menoerä	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk
Palkat	191,568: —	17: 35	Lämpö ja		
Talous	109,009: 05	9: 87	valo	19,950: 10	1: 81
Vaatetus .	21,697: 55	1: 97	Vuokra ...	50,000: —	4: 53
Kalusto ...	5,024: 15	—: 45	Kulungit .	29,985: 80	2: 72
			Yhteensä	427,234: 65	38: 70

Tuloja kertyi kaikkiaan 445,190: 30 mk, joista säästöä edellisestä vuodesta 5,770: 63 mk, lasten elatusmaksuja 78,330: 55 mk, henkilökunnan suorittamia luontoisetujen korvauksia 47,397: 50 mk, säätiön varoja ¹⁾ 35,000 mk, sosiaaliministeriön avustus ammattiopetuksesta 5,250 mk, Kansallisosake-pankin juoksevan tilin korkoja 156: 60 mk sekä lasten ansiotyöstä 3,285: 05 mk. Säästöä jäi v:een 1942 17,955: 65 mk.

¹⁾ Tähän sisältyy arvioitu vuokra 50,000 mk.